

על פי התורה אשר יורור

Yosrucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ
מראי
מקומות
עומק א דיני

הלכות בית חלק א - שבוע א

RIBBIS FUNDAMENTALS PART I

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY

STEINMETZ | LLC
ATTORNEYS AT LAW

לע"נ ר' אברהם ברוך בן יעקב יצחק ז"ל
ולע"נ פרידא נעכנית בת ר' מאיר הערץ ע"ה

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראוי מקומות

עומק א דינא

Prepared by Rav Yosef Dovid Josilowsky
Head of Ribbis Division at the Bais HaVaad

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

A project of BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | ☎ 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY:

S T E I N M E T Z | L L C
ATTORNEYS AT LAW

David C. Steinmetz, Esq., Principal
211 Boulevard of the Americas, Suite 308, Lakewood, NJ 08701
DIRECT 732.666.9961 | FAX 732.666.9971 | EMAIL david@steinmetzlawllc.com

DISTRIBUTION DEDICATION:

ביהקה ובהכחה לשופחת ריבכמאן

לזכות בריאות, שמחה, ועל' ברוחניות

ברכה אבגיל | רפאל אליעזר | צבי מנחם | שלמה יוסף | אהרן זילג

לזכר נשימות

צבי מנחם בן שמעיו | חייה לאה בת נפתלי הירצקה | שרה אשתר בת שמואל

DISTRIBUTION CORPORATE SPONSOR:

תוכן העניינים

אישור רבית

• חומר אישור רבית ומניין הלואין	8
• הלואה ברבית לעכו"ם	16
• מומר	21.....
• תינוק שנשבה	29

סוגי רבית

• רבית דאוריתא	36
• אדרי אבק רבית	43
• דיני אבק רבית	49
• רבית מוקדמת ורבית דברים	53

רבית דרך תנאי

• לאו דלא תשימון ודראך קנס	62
• היתר האגרות משה בחברה בעירובן מוגבל	66
• רבית שאינה באה מהלה למלה	73
• אכילת פירות מכיר בתנאי חזרה	78

היתר עסקאות והמסתעף

• אישור קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד	88
• אישור לפועל עבור חלק המלה	93
• היתר עסקאות	97
• היתר עסקאות כלל	104.....

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
 לע"נ הרב יוסף ישראלי ב"ר משה גROSSMAN זצ"ל

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי זצ"ל,
 ברכה לאה בת אריה ליב ע"ה

LOWINGER FAMILY
 ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
 ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
 ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

לע"נ ר' אברהם נחמן
 ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"ל
 ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
 By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

ARYEH WEISS & FAMILY

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON

Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL

Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"נ ר' אליעזר משה ז"ל | האהת מלכה בת ר']
 ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האהת ובקה בת
 ר' גבריאל חיים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS

Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED

Dedication available

Distribution sponsored by Barry Lebovits & Family

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
 and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak

INFRINGEMENT & COMPETITION

*Dedicated in memory of
 Rav Yehuda Kelemer זצ"ה*

Young Israel W. Hempstead
 Led by R' David Felt,
 R' Aaron Gershonowitz

Eitz Chayim Dogwood Park
 Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

לוחר ולב"נ ר' אברהם דוב בר' יצחק גנומת הכהן וונגנרטו ז"ל
 נפטר י"ב סיון תשמ"ז תנצ"ב.ה. הונצח ע"י משפטו

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

FFrankel Rubin Klein, Attorneys at Law
 Mayer S. Klein, Managing Partner
 Solving serious business problems. ע"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
 Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
 in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura
 Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
 בזכות ר' שמאול ברוך חיטט ומשפחתו עמריש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

in honor of their
 Rosh Chabura
 הרוב מיכאל אילילעס שליט"א
 Monsey, NY

SHEMITAH & PRUZBUL

Dedicated

לע"נ ר' אברהם חנן בר' אב ולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
 Lido Beach, NY in honor of their
 Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger*

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson

Reb Chaim Gross & Family

Reb & Mrs. Saadia Zakarin - Monsey, NY

Reb & Mrs. Yudi Hertzberg - Monsey, NY

Mr. & Mrs. David Yitzchaki - W. Hempstead, NY

Reb Ephram Ostreicher & Family

Reb & Mrs. Yaakov Klein - St. Louis, MO

Reb & Mrs. Ari Schwartz - Monsey, Ny

Reb Shimshon Bienstock & Family

Reb Dovid Bloom & Family

לזכות זיווג הגון בקרקס
 אסטר שיינזון בת שלומית | ברחה אשתר בת דינה

Reb & Mrs. Tzvi Rieder - Monsey, NY

Sponsor a day, a week, or a month of Yorucha... and help thousands nation-wide gain a working knowledge of Business Halacha!
 CONTACT THE BAIS HAVAAD OFFICE: (CONTACT INFO ON BACK COVER) OR GO TO WWW.BAISHAVAAD.ORG/DONATE

RIBBIS FUNDAMENTALS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

The subject of *ribbis* is considered by many to be a difficult and complicated topic. Many believe it is best left as the sole domain of those who immerse themselves in the two parallel seas of wisdom of Choshen Mishpat and Yoreh Deah, which, when combined, create the intricate *perek* known as *Eizehu Neshech*.

The truth is, however, that there is a necessity for everyone to have at least a basic idea of the laws of *ribbis*. This is underscored by the fact that the Torah lists six prohibitions that are transgressed by one who lends money with interest. There are also two prohibitions on the borrower, as well as specific prohibitions for those involved in other ways, such as the witnesses and the scribe, aside from the standard prohibition of “*lifnei iver*”.

The numerous rabbinic prohibitions, which are detailed and delineated by the Poskim, make it all the more difficult not to stumble on a pitfall of *ribbis* if one is not knowledgeable and vigilant. This is magnified by the fact that the accepted mindset of the contemporary business world is to unconcernedly justify lending with interest because it is understood that money has a cost and financing should be paid for.

The objective of this segment is to try to simplify this complex area of halacha, and to provide some clarity regarding the laws of *ribbis*.

Part One focuses on the many possible prohibitions and the stringency of this *issur*. It also touches on those that are peripherally involved – for example, a lawyer who drafts a loan document from one Jew to another Jew – and how he could be stumbling upon a Torah prohibition. It further deals with the *heter* to lend with *ribbis* to a non-Jew and the question of whether non-religious Jews have the same status as non-Jews in this regard or not.

Part Two will focus on the definitions of various forms of *ribbis*. We will discuss what is forbidden by the Torah and what is forbidden Rabbinically. As we shall see, to fit the parameters of the Torah prohibition, the interest must be given in the form of a loan and its amount must be predetermined. Other forms of interest that do not fit these guidelines are Rabbinical prohibitions, which are commonly known as “*avak ribbis*.”

The category of “*avak ribbis*” consists of numerous subcategories, such as *ribbis* given in the form of a sale (rather than a loan) and *ribbis* given in an amount that was not agreed upon in advance. Furthermore, there is a more lenient form of *avak ribbis* known as “*ribbis mukdemes* and *ribbis m'ucheres*,” *ribbis* given in the form of a gift before the loan or afterward. The chachomim even went so far as to create a prohibition known as “*ribbis devarim*,” *ribbis* in the form of kind words said by the borrower to the lender.

A major difference between the various forms of *ribbis* will be how the money should be handled after the lender already receives it and whether or not he must return it.

In Part Three, we will look deeper into different possible cases of *ribbis*. We will discuss whether penalties and fees are considered *ribbis*, whether *ribbis* needs a personal guarantee to be prohibited, whether a sale with a buyback option could be considered a loan, and other pertinent questions.

Part Four will explain the concept of *heter iska*, the various issues that arise when formulating one, and how to solve them.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Ribbis Fundamentals

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

I am a lawyer and two Jewish clients asked me to draw up a loan document. As I was going over it, I noticed that it seems to contain clauses that involve *ribbis*. Is it my responsibility to do something about it?

2

I would like to be *mechabed* my father-in-law with *sandaka'us* at my son's *bris*. However, my father-in-law just lent to us a huge sum of money to use as a down payment for our new house. I heard it is *assur* for a *loveh* to be *mechabed* his *malveh* at a *bris*; is that so in my case?

4

I was offered to invest in a building where I will provide the financing and split the profits with partners. Is there a way I would be able to secure my principal investment against the possible loss of value to the building?

3

Am I allowed to sign an operating agreement that charges interest as penalty for those that don't comply to all the terms? What about a service agreement that has recurring late fees?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN “BUSINESS HALACHA DAILY” TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק א' איסור רבית

תוכן העניינים

• חומר איסור רבית ומניין הלוואין	8
• הלואה ברבית לעכו"ם	16
• מומר	21
• תינוק שנשבה	29

For the Halacha Shiur on on Ribbis Fundamentals Part I, see pages 32-33

תהי לך נביובלא יפוק:
לו וקורי ליעאי בתי קורי
אחסנטהון פורקו עלם
תהי לליונאי לו ודי יפרוק
מן ליאוין יפוק זבין ביטא
וקורי אחסנטהון ביבולא
ארי בתי קורי ליעאי היא
אחסנטהון בגו בני
ישראל: לו ומקל רוח
קוריון לא יידבע ארוי
אחסנט עלם הוא להזון:
לה נארוי יתמסכן אהנו
ותומוט ידרה עמד ותתקוף
בה דיר ותותב ויחי עפה:
לו לא תשכט מנה חבוליא
ורביביא ותרחיל מאלהך
ויחי אהווע עפה: לו ית
בספּה לא תתן לה
בחבוליא וביביא לא

רלב ויקרא כה בהר

לב וערֵי הַלּוּיִם בְּתֵי עָרֵי אֲחֹזָתֶם גָּאַלְתֶּן
עוֹלָם תָּהִיה לְלּוּיִם: לו וְאַשְׁר יָגָאל
מִזְ-הַלּוּיִם וַיֵּצֵא מִמְּפְרַבְּבִית וְעִיר
אֲחֹזָתוֹ בִּיבְּלָל כִּי בְּתֵי עָרֵי הַלּוּיִם הוּא
אֲחֹזָתֶם בְּתֻודָּבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לד וִשְׁדָה
מִגְּרָשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמְכַר כִּי־אֲחֹזָתֶם
עוֹלָם הוּא לָהֶם: ס לה וּכִי־יָמֹךְ אֲחֹזָתֶם
וּמְטָה יָדוֹ עַמְּדָה וְהַחֹזְקָתָבָו גָּר וְתוֹשֵׁב
וְחוֹי עַמְּדָה: לו אַל־תַּקְחֵח מֵאַתָּה גַּשְׁדָה
וּתְרַבְּבִית וַיַּרְאֵת מַאֲלָהִיךְ וְחוֹי אֲחֹזָתֶם
עַמְּדָה: לו אַת־כְּסֶפֶד לְאַתְּהָנוּ לוֹ בְּנַשְׁדָה

ב' ט

(ל) ועריו הלוויים. מלכזעיס וצמגא עריל צנחוו לאס: גאלת ערולם. גוֹלָן מֵיד הַפִּילוֹ לְפִנֵּי צָמִים, הַס מְכֻלָּה סַדָּה מְסֻדּוֹתֶסֶת הַנְּמוּנוֹת לְאָס צְהַלְפִּיסֶת הַמָּסְפִּיכּוֹת הַעֲלִים, הַוְּסָס מְכֻלָּוֹ נִיתְּנָה צְבִיר חַוּמָה, גּוֹלְדְּלִין נְטוּלָם, וְלִינוּ מְלֻטָּן לְסֹוף צָנָה: (ל') וְאַשְׁר יָגָל מִן הַלְּזִים. וְהַס קִנָּה צִיתְמָה מְלֻטָּה מְשִׁיבָה צְבִיר חַוּמָה.

זִוְּזִיא בִּיבֵּל. הַוּמוֹ מְמַכְּלָה סַל צִיתְמָה מְלֻטָּה עַיל, וְיַסְׂוגָן לְנִי סְמַכְּוָה, וְלִמְמָה יִסְּהָר חַלּוּטָה סַמְלָה צִתְמָה עַלְיִי חַוּמָה סַל יִסְּלָמָה, וְגַהְוָה וְלִצְׁזָן מְלִילָה. דָּכָר הַחָר, לְפִי סְנַהְמָר גַּהְוָה עַוְלָס מְסָה לְנִיָּה, יַכְלָן גַּלְעָד צְנַחְתָּה יִסְּרָאֵל סַקְנָה צִיתְמָה הַלְּזִים, הַגְּלָלָה, יְוָהָה צִוְּגָל, וְלִינוּ נְמַלְטָן לְסֹוף צָנָה כִּתְמָה צִלְעָנָה: זִוְּזִיא מִמְּבָר בֵּית. כְּלִי וְמַיּוֹס חַמְרָתָה, וְסָס יִגְּהָלָן הַלְּזִים, מַף כְּגֹוָלָן מִיד לְוִי גּוֹהָלָן גַּהְוָה עַוְלָס: זִוְּזִיא מִמְּבָר בֵּית. כְּלִי וְמַיּוֹס חַמְרָתָה, וְסָס גַּהְוָה נְצָדוֹת, כְּלִי צָלָמָה יוּפְקַע נְמַלְמָס מְסָס: (ל') וְשַׁדָּה מְגַרְשָׁה עַרְיָהָם לֹא יִמְבָּר. מַכְּלָה גַּזְבָּר.

צָהָל סְפָקִידִים צָן לְוִי חַת סְדָס וְלִמְמָה גַּהְוָה, וּמְכֻלָּה גַּזְבָּר, חַיָּה יְוָהָה לְכָנִיס צִוְּגָל, כְּמוֹ סְנַהְמָר יִסְּרָאֵל סַקְנָה צִלְעָנָה: גַּעֲלָה הַתְּבִקְעָה נְלִיָּה טְהָרָה נִיְּגָלָן עַזְדָּה וְיַקְרָתָה, (ל'), הַגְּלָלָן צָן לְוִי גּוֹהָלָן עַוְלָס: (ל') וְחַזְקָתָה בָּבוֹ. הַלְּמִינְמָה שְׁדָס וְיַפְּלָל, וִיסְהָר קְסָה לְקַיְמָהוֹ, הַלְּמִינְמָה מְזַקְּזָה מְשֻׁעָת מוֹתָה סִיד. נְמָה וְדָוָמָה, לְמַהְמָה שְׁעָל שְׁחָמוֹ, עַודְסָה עַל הַחְמָוֹל, מְהַד תּוֹפָם צָו וּמְעַמְּדוֹ, נְפָל גַּמְרָה, חַמְסָה חַיִן מְעַמְּדוֹן הַוּמוֹנוֹ: גַּר וְתוֹשֵׁב. קָרָה סְסָס כּוֹל גַּר הוּוּ תּוֹכָג, וְתוֹכוֹנוֹ וּסְכָבָגָל עַלְיוֹ סַלְמָה לְעַזְזָה עַזְזָה הַלְּלִישָׁס וְתוֹכָלָה נְלִומָה: (ל') נְשָׁד וּתְרַבְּתָה. מְד צְוִוְוָה רְכָנָן, וְלְעַזְוָר עַלְיוֹ צְבָנִי לְמוֹזִין (כ' מ' כ'): וַיָּרָאת מְאַלְהִי.

לְפִי סְדָעָתוֹ סַל הַס נְמַכְּתָה מְלָר לְלִזְיָה, וּקְסָה לְפָרוֹס סִימָנוֹ, וּמְוֹרָה לְעַזְמָוֹ קִימָר צְבָגִיל מְעוֹמָיו, קְסָהִי צְלָלָתָה הַגְּלָלָה, פּוֹגָרָה לְמוֹר יְלָחָת מְלָקָהִין. הַוְּסָס הַמְּלָה מְעוֹמָז צְנַחְתָּה כְּלִי נְסַבּוֹתָס לְסַרְאָלָן צְלִיזִים, סְלִי וְסַדְרָה סַמְקָוָל לְלִזְוֹן סַל מְדָס וּמְחַכְּמָתוֹ, לְכָךְ סַוְּגָר לְמוֹרָה וְוִילָתָה מְהַלְּפָן (כ' מ' מ' כ'): (ל')

חומר איסור רရיך ומיפוי הלאוינו

וירבא רה לה - למ

השלמה את חבירו בסוף או שאדרים אסור ליקח ממנו ובייה, אלא יון לו הלוואת חנם כדי שיחיה אחיזע עמו. ועיין ר' שהזהירה תורה על אישור רכיבת ממשום אדם נמשך אחריו, וכן שלא הרבה הרכבר להוציאו להרשות רשות מה ששולשונו בו בטלות אעלולו.

One who lends money or other items to a Jew may not collect interest [ribbis] on the loan. The Torah specifically warns "you shall fear Hashem" in this matter, because a person is naturally drawn toward usury, and he may erroneously assume it to be within his rights due it to his inability to access the money for the duration of the loan.

**וּבִמְרַבֵּית לֹא־תַּהֲנוּ אֶכְלָךְ: לְחָאַנְיִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הָזֹעֲתִי אֶתְכֶם מִארְצֵיכֶם
מִצְרָיִם לְתַת לְכֶם אֶת־אָרֶץ כְּנָעָן
לְהִיוֹת לְכֶם לְאֱלֹהִים: סֶשֶׁי רְבִיעִי כְּשַׁחַן
מְחֻנְרִין לְטַבְּךָ וּכְיִרְמֹוד אֲחַיְךָ עַמְּךָ וּגְמַפְרָךָ
לְךָ לֹא־תַּעֲבֹד בָּבוֹ עֲבָדָת עֲבָדָךָ:
מִבְשֵׁיר בְּתוֹשֵׁב יְהִי עַמְּךָ עַד־שְׁנַת
הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עַמְּךָ: מָא וַיֵּצֵא מִעַמְּךָ
הַוָּא וּבְנֵיו עַמְּךָ וּשְׁבָא אֶל־מִשְׁפְּחַתּוֹ
וְאֶל־אֲחוֹת אָבָתְךָ יִשּׁוּבָ: מִבְּיִ-עֲבָדָךָ
הַם אֲשֶׁר־הָזֹעֲתִי אֶתְכֶם מִארְצֵיכֶם
מִצְרָיִם לֹא יִמְכְּרוּ מִמְּבָרָת עֲבָדָךָ:
מַג לֹא־תַּرְדַּה בָּבוֹ בְּפִרְדָּה וִירָאת
מְאֱלֹהִיךָ: מַד וְעַבְדָּךָ וְאַמְתָּךָ אֲשֶׁר יְהִי־לְךָ מִאֵת**

רישוי

(לט) אשר הוציאתי וגו'. ובמנמי אין יכול נטהינו כוכב, כי יודיע ונפלע מען קמלוא מועות ניטולן צלחת ותומל כל נכי כס. ולכן מהלך, אשר סוגתי חתיכס מהלך מיליס עלה שתקכלו עלייכס מועותי, הפילו כן נגדות עלייכס: לחת לכם את ארץ בנען. נטהר שתקכלו מועותי: להיות לכם לאלהיהם. סכל קהר גהlein טרולל, אני לו גהlein ממנה, וכל קיוגה מיליס, מ"כ פלטמ ה, ג. כתומות קי): (לט) עבדות עבד. עוזודה כל גהlein טיקה ניכר זה כענד, סכל יוין קלוי להלינו לנית קמלמץ, ולס יונעל לו מנעליו: (ו) בשביר בתושב. עוזודה קלענע, ומלהנטה מומנות, כטהר סמיליס, כתנאג צו: עד שנת חובל. הס פגע זו יונעל לפני סס זינס, קויגל מוליילו: (מלה) הוא ובנוי עמו. המל רדי שמעון הס קוֹו נמלר צניי מי מלין, הלא מלון צרכן צרכן (מלות יג): אחות. חוקת: פיק ז. ג. קידוצין נט): ואל אחות אבטייז. לאל כזוד הנטומי, ולהן הלאלו צרכן (מלות יג): אחות. חוקת: (מג) כי עבדי הם. טערוי קודס (מ"כ פלטמ ה, 6): לא ימכרו ממברת עבד. צאלחו, כלהן יט עצד נמלול, ולס יעמדו על הנטן פלטקם: (מג) לא תרדח בו בفرد. מלחה צלה נוורן, כדי לעונתו, הלא מהלמר לו קיטס לי למ הצלום טה, וכוהה חיינו לין, עדר מלחת בגפן עד טהוזה. סמה מהלמר חיין מיליל נדזר הס נוורן הס למ, ותומל חיין לו טהו נוורן, כדי סדער הס מוקול נג, לנכ נמלול וילמה: (מג) ועבדך ואמתך אשר יהיה לך. הס מהלמר הס כן צמה מהטמא, געדי חיין

תפּוֹן מִיכְלָךְ: לְחָאַנְיִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם דִּי אֲפִקִיתִי תַּכְוֹן
מִאָרְעָא דְמִצְרָיִם לְמַטָּן
לְכֹן יִת אָרְעָא דְכַנְעָן
לְמַהְוִי לְכֹן לְאָלָה
לִשׁ וְאַרְיִי יִתְמַסְּבֵן אֲחָזָה
עַמְּךָ וַיַּדְבֵּבֵן לְךָ לְאַתְּפָלָח
בָּה פְּלָחָן עַבְדִּין
סֶבֶּגֶר אֲגִירָא בְּתוֹתָבָא יְהִי
עַמְּךָ עַד שְׂתָא דְיוּבָלָא
יַפְלָח עַמְּךָ: מָא וַיְפּוֹקֵחַ
מִעַמְּךָ הָא וּבְנָהָי עַמְּהָ
וַיְתַובֵּל זְרֻעִיתָה וְלְאַחֲסָנָתָה
אֲבָהָתָהָי יִתְוּבָ: מָכָרָי
עַבְדִּי אֲנוֹ דִּי אֲפִקִיתִי
יִתְהַוֵּן מִאָרְעָא דְמִצְרָיִם
לְאָא יַדְבֵּבֵן זְבּוֹן עַבְדִּין
סֶבֶּגֶר וְעַבְדָּךָ וְאַמְתָּךָ דִּי יְהָוָן
לְךָ מַן עַמְּמִיא דִּי

משפטים. הלבות מלאה ולוח פ"ד

ומכוול נכליים: וכן אפשר להעתיק בין ובו.
ג"ז צמנס (דף ע"ט) ומכוול צגמל סס:
ה

ב בדרכ שאסור (לנותן) להלוות וכו'. מעס נישך מפני שהוא גושך שמצער את חבירו ואוכל את נשן (ז' כי ע"ג) וניכרלה גמלנו ס': נשן אוכל נשך כל דבר אשר ישך. ולמה נקרא שמו

שנאמר לא תשר לאחד מפני השמועה ומהו שוו אורה לוה כלומר לא תנשך לאחר. וכן אסור להחעם בין לוה

לן 71 מנד משנה

עור לא חתן מכשול. ערב ויעדים וכיווץ בחן אין עוברים אלא משום לא תשימן עליו נשך. וכל מי שהיה סרvisor בין שניהם או שישע אחד מהן או הורחו עורר משום לפני עור לא חתן מכשול: ג' אעפ' שהמלוא והלה עוברים על כל אלו הלאין

משפטים. הלבות מלוח ולווח ב"ד

ומוליה ברובית. וכל מי שהיה ערב או סופר או עד בינוין ה"ז עבר בלא תשעה. שנאמר לא תשימן עלייו נשך זו ואורה אף לעדרים ולערב ולסופר. הא למדת שהמלוה ברובית עבר על ששה לאין. לא תהיה לו בנוша. את כספך לא תנתן לו בנשך. וברובית לא תנתן אבלך. אל תקח מאותו נשך

הא למדת ובו, מוג'ול נלו ווא נמנע נגי ריטם נצפ'ה רמא ורינו לו כל גוועט לה האניינו וכו' עוגר גלע מנשה אונטיה ה' מהיא לו כינויו וה' צלאו זה כולל כל דבר אדרכן גוטיס לנשומות ווותה שערן מלון ממעום זמאנס ולכט מגיע ממן פלישן וויאס טומיטיס נויגאנס במקובע עעל ציטאניטס אוטיס טולו וודאי דיבר זבון קפלטה טאניגיטס צולו עשי היל גאנז נמי דורייניטס נקלה נכל כבל ווורהווע ענבר בענינים וכו', לא נוכך דרבני גאנז ויל נלו נטפ'ה רעל שידר גאנז

בשנה למלך

משנה תורה **מהדורה חדשה** עמוד מס' 71 יג (משפטים) משה בן מימון (רמב"ם) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

רמב"ם הלכות מלאה פ"ד ה"ב

כל המלה בריבית עובר על שש לאין, הלה עובר על שנים, הערב והעדים וכיו"ב עוברים על לא תשים, והסרור ושאר המסויימים עוברים על לפני עזה.

One who lends with interest transgresses six prohibitions, the borrower transgresses two prohibitions, and any guarantor or witnesses who are involved transgress one prohibition. Anyone else who indirectly helps facilitate the loan, such as a broker, transgresses the general prohibition of *lifnei iver*.

ב וכל הנוטן ברובית. עליה ע"ה (ע' 6): **ובאיילן** בכר ביציאת
מגדרים. ממנדר ממה קמלמו נמלא ס"ה (ע' 5) חמל רצם מה ל'
לכט רתמנה יולח מילאש נלטם וכו'. וכןין צמיגל מסנא פלק ל'
מסלאcum מלה (ס"ג): **ובאלדיין** ישראאל. עננה ע"ה (ע' 6):
ול' **ומיש ואפיין** אם החזה נזון לו יותר מדעתו וכו'. טענו צ'

ג. וכל התולח מעותיו בגוי וכו').
על ס"ל (ע"ב):

ד ואפיילו אם הלווה נותן דן
מדעתו יותר וכו'. נמלא ע"ג
ע"כ גני רצינו יסייע לנו לתקן
דצנותה ופכני ליש טפי כופיתן
וכו' אבל ליש מהויל כל מחייב גבן.
ופירות לך"י פוחלץ ולט פקפק
עמלס ומדעתם נמנעו לך' ווין
מכירין לנויר נצבר מעוניין שאי
נטלות הילנו ממנה נעלמת שום וכן
כתב סדרמג"ס פפרק ט' ח' מסלכות
מלוס (א"ג). ואלה"כ כתוב (ענילס
בקם להמי לנדר דמליטת דממיין
לרכיש מוחותם היל דנדחמו לייה צפויין
יעיו פיכם צלחן לו מהר שסתור לו
נוון לו יומר מתחי כרצים קפלין זקסה
ליל דמי למלוי למתגע לדילוך צבאת
קסה מתחי כרצים דסני מייל צבוקה סוק
זוכיר לו בצל כל מעתו טרי דחויל סוק
יוסף (מד. ליטור רלהקון) נכס סטוקפות
דרק הביתן וכן עיקר ועל פי זה גם רשי

הציגו כמי שמכונן פלטפורמה לשליטה וסילוק של מיליארדי אנשים ברחבי העולם.

הרכבי משה

(צ'ז) (לט ע"ב ד"ה גרשוי) הא דלווה עובר דוקא בריבית ואורחיתא אבל בריבית דרבנן אין אסור ריבית לולה רך שהזוא עובר משום ולפניהם עוד וגורי וכן כתוב רבינו ירוחם בספר מישרים נথיב ח' חלק א' (כו):

פרישה

וְוּ מִנָּה גַּמְלָה כֹּוֹ פְּרָקְתָּא נֶסֶךְ וְתוּגָגְדָּגְמָרְלָה מְלָרְקָן נֶלְמָיְמָן
לְלִיְנָכְתָּא הַלְּסָה וְמַלְעָה מַעֲמָנָה לְזָהָן) מֵכָל מַקְסָה לוֹן סְמָמָתָן. וְהַזָּן פְּרוֹזָה דְּלָלָה
מַשְׁמָעָה נֶסֶךְ כְּבִירָה דְּלָלָה מַמְנוֹד דְּמַמְנוֹן הַלִּינְדָה נֶלְמָה דְּקָנָן
טוֹרָה סְלָמָתָה, עַיִן צָמוֹסָה: פְּרָקְתָּא קָמָלָה דְּצָבָה מַעֲיָה כֹּוֹפָה
סִיעָן לְזָהָן (טַסְיָה³³); (ב) גְּבָרָיו מַתְמוֹשָׁבָה. לְמַתָּעָן (מַלְאָלָה טָהָרָה³⁴) כְּקָפְטוּ
לְמַמְמָן נֶגְנָךְ וְגַוְּיָה יְמָוֹת סְמָנָה נֶמֶן מַמְמָוָטָה. עַיִן דְּלִילָה:
(וּמְתַלֵּר בְּקָמָג³⁵ (הַזָּן קָדוֹם) דָּקָב עַגְגָה שְׂכָר וְלִזְוָן וְסָלָה בָּלְחוֹן וְסָחָה דְּלִינְגָרִי
וְמַסְעָן אַמְגָבָן וְאַמְגָבָן³⁶ (לִזְוָן וְסָלָה בָּלְחוֹן כְּפָרָה כְּמָסָס נֶלְמָיְמָן
עַלְיוֹן נֶסֶךְ (סְמָמָתָה כְּדָא). דָּא כְּלָן סְמָמָתָה: (א) אַבְּדָלָבָן רְגִלְגִּתָּה הַחֲטָאת. רְלָא
אַסְמָעָה³⁷ עַנְסָה גָּס קָלָה בָּזָה כְּלִי צָלָה לְעוֹלָה יְמִינָה מְלָלָה סְלָמָנָה סְלִיגָּלָן
בָּזָה סְמָמָתָה תּוֹלֵךְ נֶגְדָּוָה וְלְשָׁעָנָה סְמָלָה וְסָלָה כְּדָי צָלָה יְמִינָה מְלָעָן
(ד) וּבְנִידָּבָה. שְׁעַבְלִין חָאָה לְמַתִּיאָז נֶלְמָיְמָן עַלְיוֹן נֶסֶךְ וְעַלְנוֹפִי עַוְלָה

הַרְיִשָּׁה

הגהות וחרבות

הרבشب"א: ה' בגמרא לא מצאו מוכאר כנ', אגנן בתרשפות כ"מ עב ע"א הרשב"ב: ד' בגמרא לא מצאו מוכאר כנ', אגנן בתרשפות כ"מ עב ע"א
 ד"ה שטר כתבו לדבמא לא תשיון לאנשי מלוכה משמע לו ולא בדבמא.
 ודברי התשופות אלו הובאו רקמן בכתב יוסף סימן קסא (עמ' שע) ד"ה במא
 דברים אמרוים. וכן כתבו התשופות בעכ"ק דף כ ע"ב ד"ה והתקמים: ח' במו
 הנוטף עם ב"י דפ"ר חיבת בכבל לתא: ז' מדבריו ממש שוק הנונן
 והיהו המלה כלו כפ"ר ימי'יאת מזרים, אלום הרמ"ם פ"ז מלכת מלוה
 ולזה ה"ז כתוב וכן כל "ולוה ומלה" בריבית וכו' הרי ה"ז בכומת בה' וכו'
 וכפ"ר בציית מצרים. ועיין בספר מורה תורה סימן קס אמר ח' ח' ג' ח' ג'
 והירא בדור בפ"ר. ובדרושים ישיים הגילא בפ"ר. עניין פרישה כאן את ג'
 ועיין לחם משנה פ"ז ה"ט. ופרק ה' הלכה יא ובמשנה למל' שם:
 ח' נד"ל ובענ' בתורת "מכרא". עניין פרישה:

ערוך השלים - רבייט טור שלחן ערוך השלים עמוד מס 46הו

ק"מ ג. מילאנו צנ'ה מלענ'ה
ק"מ ע"ז (פ"ג); גמליא
[ט']:

צ'וינום ל'ר'ב'

א'

num ציוינום מהש"ך

ב'':

ע"ז טרף ט:

ט'':

ט'':</div

צוינוס ג'רמ"א

נס ציונים מושב"ד

ק"ה המגיד משנה פרק

ד' דמלחה להה זלאה

ג' דיא לא גלחת; גמיה נכל

מיליה ק' :

(ז) חוקי ע"ז פיקחה

בורר [סגדין, ד, ג' ד"א

ממי' ובכרי' יוסוף פרק

אייזחו נשך [ענין מושב'ג, ג', ג' ד"א

ג' ד"א גוטמן וכן כתוב

רבינו חי' יהודו ניסים

נתיב ח' :

(ג) ב' גמיה ש"ג ד"א

רשלון בשם תלמידי

רש"ב' וא' ובנימוקים נוח

יוסוף ס"ב מה, ג, ג' ד"א לאלען

בשם הוועוזן פוטופת דערין

פ"ק ס' ע"מ, ג' ד"א לאולען

...הנהרות והנהרות

ק"ה פ"ז ר' ר' ס"ב ד"א

MRI קלחנו ול' :

(ב) דבש' פ' נסניאס מנג'ר' :

וכן ס"מ דרילן מטה, וכ' ולח'

ווער צאלם העלה ד' :

(ג) בכ' גמיה ש"ג ד"א

וחילון צאלם נצט' :

הנטון :

(ד) ג' ס"מ ק' :

ווער צאלם העלה ד' :

וכן ס"מ ק' :

וכ

לyon השם

אין הגר נקנזה
עין ג' דף י"ג
כלצ"י ד"ס ס"ג
אס ד"ה קופיס
ושיעין גיטן דף מ"ה
חוכם ד"ס ליכט
רכבת ובי ימוד.
בקמן דף קלע"ג
ט"ס ד"ס מגן:

ירה א/or השלם
ב-**פרק פלוּה אח**
את העני עפְך לא
לו בנהה לא
יבנו עלי נשה:
[שנות כב, ס]

אֲפֹו לֹא נָתַן בְּנֵשֶׁךְ

על נקי לא לך
אללה לא ימות
לכם: בחלה ט, ח

[חבקוק א, יג]

לֹךְ לֹא תַעֲבֶד בָּו

וְעַבְדָּו אֶלְכָה
[ויקרא כה, טט]

עפמו ושב אל
חתו ולא אחזת

אַבְכָּתִי יְשׁוֹב:
[וַיָּקָרָא כָּה, מֵא]

ויקרא כה, לה-לו

Page 1

ערב

גלו

תלמידות בבלאי – כ-כבר מציין תלמיד בבלאי עמוד מס' 55 מונח ע"י **תבנית אינטראקטיבית**

בדבורי חייו רבינה אמר "הכא בתלמידיו הרים מרים עסוקין טעמא מא גדור רבנן ^๖ שמאי למד ממעשו וכוין תלמיד חכם הוא לא למד ממעשו אילו אמר ר' יוספ' ^๗ אם כסף תולה את עמי את העני עמק עמי ונכרי עמי קודם עני ועשיר עני עיריך עני קודם עני עיר אחרות עני עיריך קודמך אמר מר עמי אמר רב נחמן אמר לי הונא לא נזוכה דאפלו לנכרי ברביה ולישראל בחנם תניא אמר ר' יוספ' ^๘ בא וראה סמויות עיניהם של מלוי ברבנית ^๙ אדם קורא להביו ריש יוד עמו ^{๑๐} לחיזיו והם מביאין עדים ולבלר וקולמוס דידיו וכותבן וחותמן פלוני זה כפר באלהי ישראל תניא ר' שמעון בן אליעזר אמר בבל כי שיש לו מעות ומלווה אותן של**יא** ברביה עליו הבהיר אמר ^{๑๑} כספו לא נתן ואליעזר שוחה על נקי לא לך עישה אלה לא מוט לעולם הא למדת ישכל המלווה מושפי ברביה וקא מהטומטן אמר רב**יב** אליעזר הילו מהטומטן וועלין ^{๑๒} למה שבית בגידים החונית נכסוי מהטומטן והא קא חוינן לא בולע תניא צדיק ריש צדיק מגנו אמר רב**יב** החונית צדיק מגנו בולע צדיק גמור אינו בולע ^{๑๓}

הגהות וציוונים
בכתבי נסף עד:
אל בראן ברברא

בכתבי נסף עד:

שניהם מפני שהאחד באמת תועבה גוזלה, והוא האתן, כי בו נעשה תועבת הזמה, אמר שגד שניות יתעב יה'. וכמוهو "מצדיק רשות ומרשיע עדריק תועבת ה' גם שנייהם" (במשל יה', ט) – يتלה הקטן בגודל. וכן "וְמִתְמַתּוּ גַם שְׁנֵיֶם" (ולעיל כג, כב), כמו שפירשתי [שם].

או טumo בעבור שהזכיר כבר פסול הקרבן במומיין ואמר בהם (ולUIL יה', א) "לא טובך לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום כל דבר רע, כי תועבת ה' אלהיך הוא".¹²³⁴⁵⁶⁷ חסוך בכאן לומר כי גם האתן י' והחביר שגופם תמים גם הם תועבת ה' אלהיך כמותם. והוא הנכון. וכן "אוון שומעת ועין רואה ה' עשה גם שנייהם" (במשל כ, יב) – ירמו לאדם בכללו, יאמר שה' יוצר את האדם ועשה גם אלו כן. וכן "אבן ואבן איפה ואיפה תועבת ה' גם שנייהם" (שם כ, ז) – ירמו לגוזל וחומס וכל עושק שהם תועבות גוזלות מלאה, ולא יוכירם.

(כ-כא) לא תשיך לאחיך. גם זו מצוה מבוארת, יוסיף בכאן אזהרה גם לולה, מה שאין כן בכלל דיני ממונות שם רצה הוא ליווק בנכסי רשאי, אבל מפני רגילות החטא הזה יזהיר בו גם הולה. וביאר בכאן שייהי רבית הנכרי מותר, ולא הoxicrin בן בגזול ובגניבת, כמו שאמרו (ביבק קיא, ט)¹²³⁴⁵⁶⁷ "גזול הגוי אסור", אבל הרבית שהוא נעשה לדעת שנייהם וברצונם לא אסור אלא מצחה האחו והחסד, כמו שצוה (וביקרא ט, יח) "זאהבת לרעך כמוך", וכן שאמר (ולUIL ט, ט) "השמר לך פן יהיה דבר עם לבך בלילה וגוי", ועל כן אמר (כאן) **למען יברךך ה' אלהיך**, כי חסד ואמת וرحمות יעשה עם אחיו כאשר ילונו ללא רבית ויחשב לו לעדרקה, וכן השמטה חסר באחים, ולכך אמר (ולUIL ט, ג) "את הנכרי תגוש", וקבע לו ברכה (שם בפרק ד), כי הכתוב לא יזכיר הברכה רק בצדקות ובחסדים לא י"בגוזל ובגניבת ובאונאה.

והוסיף נשך כסף נשך אוכל לבאר שם ילווה לו סאה חטים בסאה וחצי של חטים יהיה נשך. י' גמור אפילו לא יהיה שווה סאה וחצי בעת הפלרウン כדמי הסאה שהלוהו.

և ביאר עוד כל דבר אשר ישך אפילו באבני הבניין ושאר הנלויים, אולי יעלה על הדעת שאין הנשך רק בכיסף שככל הדברים נקנין בו ובאוכל שהוא חי האדם אבל בשאר הדברים נלך אחר שום הכסף לעת ההלואה והפלרウン.

ורבותינו עשו (בספרי, כאן) לנכרי תשיך לאו הבא מכלל עשה י' באחיך, מפני שהוא מיותר שכבר אמר לא תשיך לאחיך.

פירוש הרמב"ן על התורה <מכון ירושלים> עמוד מס 243 ה (דברים) משה בן נחמן (רמב"ן) הודפס ע"י תכנית אוצר החכמה

ליתר עיון

Further Iyun: Ribbis is not akin to theft where the money is being taken unjustly; rather, it is prohibited as part of the expected behavior of one Jewish "brother" to another. This is why the Torah permits taking interest from a non-Jew.

יתר עיון: רמב"ןעה"ת דברים כ"ג (כ-כא)
רבית נאסרה רק מדי חסד וצדקה לאחים, ע' מורה ליקח רבית מעכו"ם ולא דמי לפחות וכדי שאסור אפילו מעכו"ם. ונראה שהוא דלא כמו שכתבו התוט' הנ"ל בחוד תירוץ שיש ברבית שרך מל (וכן מורה פשוטות הסוגיא ב"מ סא. ע"ש).

פרק ו'

מבוא

ליתר עיון

מצות ההלואה נכתבה בתורה בלשון "אם", אם כסף תלוה, משום שהמצוה תלואה באם לא יראה המלווה תלוה בנוша. וכగודל מצות הצדקה וההלואה, כך נראה הוא איסור ריבית הנושך את הלואה ועוקר חייו.

ההלואה נובעת מעצם להיות ישראל עם גופו אחד, שכל איבריו קשורים זה לזה, ומקבלים זה מזו. וכך יש מצוה להלוות לעשיר, שהרי הוא אחיך, אך העני קודם, וכן עניין עירך. הביריה כולה, נבראה ע"י אל אחד, וכך כל חילקה לוים ומקבלים זה מזו. שהרי אלמלא כן, היו הכהנים מהזקנים טענים שיש ח"ו שתי רשויות. ומכאן, אחדות ישראל בקב"ה, גוררת עמה את הקבלה וההלואה זה מזו. וכך, כל המעלים עניינו מן הצדקה הרי זה כעובד ע"ז.

הריבית סותרת ופוגעת באחדות ישראל, וכך היא חמורה מן הגזל שאין בו אלא לאו אחד. ואילו אצל הגוי, הגזל אסור והריבית מותרת, משום שאין בגויים יסוד האחדות הנ"ל. ואילו בשלוחה מסכימים, הריבית אסורה. וכך נזכרה א"י באיסור הריבית, שהרי משערו את הירדן נעשו ערבים ומחוברים ומעורבים זה בזה, והריבית הורסת הכל וכך עונשה גדולה.

מצד אחדות ישראל בגופם, ניתנה להם א"י, וכי עמוק ישראלי גוי אחד בארץ. ומצד אחדות הנשמתיות, נאמר אצל איסור ריבית אני ה' אלקיכם. וכך נזכרת שם יציאת מצרים, שבשל אותה יציאה הגיעו ישראל למלותם העליונה. ואיסור ריבית שהוא על על המלווה והלואה, הוא קבלת עול מלכות שמים, וסותר את כל האחדות הישראלית העליונה. וכך אמרו, כי כל הפרק מעליו עול ריבית פורק ממנו על מלכות שמים, וכופר ביציאת מצרים ובכל התורה כולה. ורמו לדבר, ריבית בגימטריה תרי"ב מצוות.

ומכיון שענינה של הריבית כה חמור ונורא, כמו שתכתבו, וכך אמרו חכמים, כי אין מי שילמד זכות על המלווה בריבית ונושך את אחיו, ופוגע בכל הקדוש והיקר לישראל.

נשיכת הריבית נוגעת בנשיכת הנחש הקדמוני, שנשיכתו פגעה בכל הדורות. וכך המלווה בריבית נעדך ונעקר מן העולם ונכסיו מתהמותיים, ואין בכלל העוננות כחטאו וכעונשו של המלווה בריבית.

הפק מצות הצדקה הוא הריבית, כי כמו שמצוות הצדקה היא חיים כך הריבית נשיכת והעדר, כמו שקרה הכתוב הריבית נשך בכל מקום²⁰⁴, שהוא כמו נשיכת הנחש שהיא

Further Iyun: Ribbis is forbidden because it fractures the unity of the Jewish nation, and is thus the exact opposite of Tzedaka which unites us. Non-Jews are considered disparate elements regardless, therefore there is no reason to prohibit ribbis.

יתר עיון: מהר"ל נתיבות עולם, נתיב הצדקה פ"ג
כתב בשעם איסור ריבית שהוא סותר לאחדות של כלל ישראל, והוא הוייך של מצות הצדקה.
משא"כ בגנים אין יסוד האחדות, ע"כ לא נאסרה לקיחת בית מעכו"ם.

את המשומד ואת אמרת מוריידין אלמא כל מי שMRIידין אותו לא מקרי אחיך כלל, והכא נמי כתיב אחיך⁵⁹⁶. ואע"ג דמסור נמי MRIידין וממנו אסור לאבדו ואסור להלותו ברבית, החטם או משומד דלא מקרי אחיך אלא מפני שהוא כרודף כדאמרוי אף ממונן של ישראל כיון שנפל ביד גויים שוב אין מרוחמין עליו, אבל משומד לא מקרי אחיך הילכך אף להלוותו ברבית מותר, ולא חישין לזרוע מעלייה, וכ"ש משומד לע"ז שנטמע בגויים ורחמנא אמר⁵⁹⁷ דליך עמק והאי לא ליחי ולא לקיים. ואם נפשך לומר הא תינה משומד עצמו, בן המשומדת שוגג הוא והוה ליה בקtan שנשבה בין הגויים ואתה מצווה עליו להחיותו, לא דמי דיאלeo החטם לא ידע כלל, אבל כאן⁵⁹⁸ כיוון DIDוע ושביק תורה ישראלי ומדבק בע"ז ובחוות הגויים הרי הוא משומד גמור וMRIידין ולא מעליין.

ויש מי שדן⁵⁹⁹ בדברי רשי זיל ואמר ע"ג ראן לא מחיבין לאחדורי ליה אברחתא ולא מעליין, אל אני שונה לכל אברת אחיך לרבות

מעכשו⁶⁰⁰ והרב אב ב"ד⁶⁰¹ זיל נשאל בזה ואסר, ודברי ר"ת זיל מוכרעין זו.
ועוד בעניין רבית, שאלו לר"ת זיל⁶⁰² על בן משומדת אחת אם מותר להלוותו ברבית או דילמא ישראל הוא ואסור, והשיב להם שモתר להלוותו ברבית⁶⁰³. ותלמידיו של רשי זיל⁶⁰⁴ כתבו בשם רכם זיל שאסור, שאע"פ שהטא ישראל הוא.

ויש לדון בדבר, לא יהא ממונו חמוץ מגופו וגופו מותר להרגו כדאמרוי⁶⁰⁵ המשומדים MRIידין ולא מעליין⁶⁰⁶, ואייכא למימר כי ההיא MRIידין גבי מסור⁶⁰⁷ דילמא נפיק מיניה זרעה מעלייה והוה ליה ישראל גמור. וזה אינו מחותר, דגבוי משומדים שנטמעו בגויים אין ראוי לומר נפיק מיניה זרעה מעלייה⁶⁰⁸ ואפילו אשתו עמו, וכ"ש מן הגויה שאי אפשר שהרי הולך כמותה. ויש לי ראה לדבר מהא דגוטין בפרק אין מעמידין⁶⁰⁹, המינין והמשומדים MRIידין ולא מעליין, אל אני שונה לכל אברת אחיך לרבות

משום שאינו בגדר "אחיך" ובתורה נזכר אחיך בירבית (ויקרא כה לה, וכי ימוך אחיך וכו' אל תחק מאתו נשך ותרכית, וכן בדברים כג' כ' לאחר לא תשך). ונמצא שיש לפניינו ג' טעמים להיראות למומר בירבית: א) כיוון דקיים"ל MRIידין זהה בגופו כ"ש בממוני, ר"ת . ב) דלא מייקי "אחיך", הרמב"ן ועוד. ג) הרא"ש ס"י נב והתוס' בע"ז קו ב כתבו שאיסור ריבית תלוי בטעם שנאמר בפסוק "וזה אחיך עמק", ורק מי שאתה מצווה להחיותו אסור לך לקחת מכנו ריבית, ומומר אין אתה מצווה להחיותו וכך הטע בס"ק קנט. ובמשנה למלך פ"ה מהלכות מלאוה ה"ב כתוב דלטעם של ר"ת MRIידין זהו וזוקא במומר לע"ז אבל במומר להכasis או מחלל שבת חיישין לזרע מעלייה ואסור להלוותו בירבית. ולפי הטעמים האחרים מותר אף למומר להכasis, וכש"ך כתוב דיש להחמיר עיין בחוז"ד במומר להכasis שיש להחמיר בשיטת ר"ת. ויש נפ"מ במקורה שלוחה מן המומר בירבית, דרומב"ן שאינו בגדר "אחיך" א"כ אין עוכר באיסור ריבית כאשר נותן לו ריבית ואילו לטעמים האחרים יהיה אסור. ומайдך יהא נפ"מ להלוות למומר, ולרומב"ן היה אסור שהרי אחיך הוא, ולטעמים האחרים הוא מוחר, עיין בנומי" שובה חיישין לזרע מעלייה. ועיין באבני נזר ס"י קמג. 597. ויקרא כה, לה. 598. בנדפס ובכתבי⁶¹⁰ א ליתא מילתean. 599. וכן שיטת הסמ"ק בשם הר"ש הובא בכ"י ס"י קנט וכ"ה בסה"ת שם.

ס"י נה ובנומי"י בשם הר"ז והרשב"א. והרמ"א שם הזכיר דא"ע שיאמר לו בפירוש, והוא ע"פ הבהיר בשם המרדכי ותשיבות הרא"ש כלל קח סי' ד וסי' ז, וכן בש"ך סי' ק נו, ועיין עוד בש"ך סי' סדר וסי' ק נו. בכתבי⁶¹¹ א 2 ליתא חיבת מעכשו, וככתבי⁶¹² אי וב' ובנדפס איתא. ומ"מ הכוונה שעתה בזמן הגביה חזרה ומוכרו לו ולא שבטל למפרע. עיין רמ"א בסעיף י"ח אם התנו מראש על כן. 587. בכתבי⁶¹³ א 2: והראב"ד. 588. הובא בנומי"י ובר"ן בסוגיין. 589. וכן דעת התוס' ע"ז קו ב ד"ה אני, דא"ש בסוגיין ס"י נב, ר"ן, ר"ן והרՃci בשם ר"י. 590. מרדכי סי' שלה בשם רשי"י בתשובה, וכ"ד טה"ת שער מו ח"א סי' ה. 591. ע"ז קו. ב. 592. לטעם זה של ר"ת ההיראות הוא מדין "MRIידין" בגופו וכ"ש בממוני, להלן בדרכי רכינו טעם אחר "דלאו אחיך", ועיין להלן הערכה 596 טעם נוסף והנפ"מ בין הטעמים. 593. ב"ק קיט א, ועיין Tosf' ע"ז שם. 594. ועיין רא"ש ס"י נב, וככתב הבהיר בראוק לשון הרא"ש דרווק באותם מומרים היוציאים מן הכלל וmittumim בין העכו"ם דומיא דוכחות, אבל אותם מומרים לדבר אחד או להכasis שלא יצאו מן הכלל אסור להלוותם בירבית וחייב דילמא נפיק מיניה זרעה מעלייה. ובש"ך סי' קנט ס"ק ד' כתוב דיש להחמיר ברכratio, ועיין בחצ"ץ המובא להלן בהערה 595. ע"ז קו, ב. 596. לדעת רבינו, וכ"ה אחד הטעמים במרՃci, ההיראות להלוות למומר הוא

חידושים הרמב"ן *> הרשלר <* - בבא מציעא משה בן נחמן (רמב"ן) עמוד מס' 243 הodus ע"י תכנת אוצר החכמה

Ramban writes that one may lend an apostate with interest because he is not considered "your brother". This is slightly different than Tosafos cited above who base this leniency on whether one is obligated to provide them financial support.

חידושים הרמב"ן ב"מ דף עא:
רmb"ן התיר להלוות למומר בירבית מטעם שלא מקרי אחיך, ולא דמי למוסר שא"פ שדיינו כרודס"מ מקרי אחיך ואסור להלוותו ברבית, זה דלא כתנוס' הנ"ל שהתריר ליקח רבית ממומר ממשום שאין לנו מזון להחיותו.

בישופסבורג (Bishopsgrove) היה יישוב בדרום-מערב אונטריו, שבסמוך לגבול עם ניו ברנזוויק. ב-1850, בימי מלחמת קרים, הגיעו לישובם יהודים מקרים רבים, ובהם מיליטריאן ג'ון סטנלי, מושל ניופאונדלנד, אשר עשה הרבה לסייעם. היה זה אחד ממקומות המושג של יהודים בקנדה.

דרכך מילך

קנש (א) ובן פסק (הר"ז) "נמויק יוסף פרק איזהו נשך (ד"ק)": מא- דיה מרובה והמנגיד משנה הולכת מולה וולה (פ"ה ח"ב) אבל במדרכי פרק הנזקיין (ד"ה תר"י"א ע"ז) ייטון כי שציצשע כהה דהוואל מושם מדרדי (יע"ז הי' התני') דלעלו ז' שוכבת אף על דבריו מהוריין אינן מורה אלא בשסמוד להכעיס אבל משסמוד לתייאבן אסור להלחות לו והותירו מושם כיד חיין אין הילוק בין צוואה מרבען לאחר אלא בכל ברכתיו ונראה דמייר נמי כהה גונא שעשה חלה עלידי אונס אבל בתהיינו מושם כדי חיין אפללו בירור מברי חיין ההואיל והותינו התני' לוגמרי דין: (ב) ומשמע דאפללו בשסמוד שספר בעיקר אי ידעין

הנישת

בדלנו כי ומפני שפקידן היה לנו עליון נערם וזה מטענה: (א) **אל-**
רבבותית דאריזיותה. אכן דעך לו רוחה על כל פיס וויל ספק יגיד מה
האמת וילמד מעשיהם מאחרן נר כראוי ולפניהם ולבסוף יהוו לדודים מוחשיים לכך (בז')
מטעם עצמן נערם נערם קי מטעם לא כראוי חלן דען קי מטעם קי מטעם
סוכרים נערם נערם קי מטעם לא כראוי מושג ולבסוף יהוו גורם
סוכרים נערם נערם קי מטעם לא כראוי מושג ולבסוף יהוו גורם

הַרִישָׁה

קונט [א] מישומד שבספר בעייר ובוי, הhab בית יוסף ע"פ שתחלת יczyiamו מן הכלל היה באוטס מכל מקום מקרי מישומד להכיעיט בעייר אלא שאוכל נוביל להכיעיט ותוර להלווחו בריבית עיי"ש והוא הכה

הנחות והערכות

ובודפשט סמ"ק והואה ט"ס: אין בפרק יג מהלכות אישורי באה הויי כתוב כי אין לו מותר להלחוור בריבית אפילו אם אין לו, ובכדריטים המאוחזרים תיבות א"ב בלבד אין לוי ליתא, ונואה דהווא ט"ס: אין בוגנתו שלישון הטור מושע מתנה לאיל שיריך להואבן אלא בגין ורשות ומאלות אסורה שנפשו של אדם שתהאה לנו וומרמתה, ועוד דלא היליק כלל ליתחנן להלכוון מהר את האחת משאר מזונות אבל עבדורה וזה שהמזהה מה כבנוף בכל ההוראה וכן המתלה של בפההיא הויי הג כבנוי, ולפאתה הוא הויי בוכר בערך: אין הוכונה לממה פוטנטסם כדי חיוו המורה מביתו, והמודרטי הולך והלך שבאותה כה שגד די חיוו יש לו רוחביה מותר לההרבב בריבסה זו ולחיות כבוי חיו: אין פ"ה בדורות ב"ז.

טור שלחן ערוך השלם - בית טור שלחן ערוך השלם עמוד מס 42הו^דפס ע"י תכנת אוצר החכמה

One may lend with interest to an apostate who has denied Hashem. Bais Yosef extends this to all renegades who sin out of spite, adding in the name of Tosafos that the apostates of today are considered renegades out of spite because they choose to assimilate with the non-Jews.

טור יוז"ד סימון קנו^{ב'}, בית יוסף שם הטור התיר להלחות בריבית למוריה שכר בערך מטעם שאין מזוין להחיזתו. וע' ב"ב' שה"ה בשאר מומר להכensis מוחר ולאו דוקא שכר בעיקה עד כתוב בשם ותספות שהמשומר דם של עכשויים הם מומרים להכensis בגניל שבקי התיירא ואכל' איסורא ומתרבערים בין הגומי.

מוציאים נציגיהם ולב קריין ביא ומי ימוך מילוטני צפוק צמלה דעוזה ורש (סוף ס' 7) כותמי למקראי ירוש ונו ומלוח לדקדק פארה"ס לדוקה צמום מזומן צויהן מן הכלל שכופרין בעניך ומיתמען אין גיגים זומיה דכומתי חמס הוה לדקמינו רוץ וגיטמי צומת נלולותם נציגת נבל משומד שליהו יוגה מן סכלל ולג' כפר צעיר הילג' שאות משומד לדבצ' מה' גנון הילג' נצלות נאכניות ויש לו לאט' יטרלטליט' וגיטיס נואגיס דם מס' וישראל אפס קייזין למומרה והקהל נבלנות נו נציג' דעל'ע' פ' לדאן נו מוציאים נציג' קריין זיכ' מס' מכל' מקום נ' גרע' ממוקה נל' מון'

ברבית (ב) ביוון שאין אנו ממצוין להזיזו טו. דלממו (כיק, קיט), לגופו כל ומומנו חקו דילמלו נפקה מיה וועלם סAMILIA ומלילו זיקר פציגו לזרן.

בג) וְלֹבֶןְיָן הַכּוֹתִיס נָאִירִים מְמֻלָּא נְפָרֵק (לֹא מְעִידִין) [אֲנָכֶל]
 (סוף ס' 7) לְיוֹסָלְמִי (מ' ע'') סְמוּךְ סְלָוּמִן מְרַכִּים לְלִפְיָי
 תְּמָסְקָמִים בְּפֶרֶק ב' דַעֲזֹדָה וּלְס' (ק' כ' צ'י': ד' ס' ח' צ'וֹנוֹ) מְכֻלָּמָס
 (רו': על ס' א' ק' גְּלִיעָוּ מְמ' צ'י' וְיִחְסָאָלָם ס' ק' נ') וּנְכָלָה דְעַת
 תְּמָסְקָמִים בְּפֶרֶק ב' דַעֲזֹדָה וּלְס' (ק' כ' צ'י': ד' ס' ח' צ'וֹנוֹ) מְכֻלָּמָס
 (רו': על ס' א' ק' גְּלִיעָוּ מְמ' צ'י' וְיִחְסָאָלָם ס' ק' נ') וּנְכָלָה דְעַת

כל שכן דמותה להלחותו בובית אבל בן משומדת כיוון שנתגדל בין הגוים הוי כshawג' ואסור להלחותו. וכן ממשע קצת שם במורדי. אמן נמיוקי יוסף כתוב פרק איזוהו נשך דף (ק' ע"ב) (מכ. ימ'ב): בשם רביינו תם וכשאך משומד. ובמהר"ל (בלקוטים שאחר מהנהנים פה): פסק כדיש"י וראובי"ה חן וסמ"ג דאסור להלחותו לשומד ברכבת. ובמדרכי פרק החולץ בסופו (יבמות סי' לט) משומד הבא על הנכrichtה הבן כמהוה אבל דשוגג הוא וכי אמרין הכי מיל' בחינוך שנשבה לבני הגוים שלא היכיר תורה שزاد מועלות אבל זה שעומד בין ישראל והולך ומדבק בחוקותיהם של גוים מן המורדיין הוא עכ'ל. ודעתי בית יוסף לאסור ברכבת עד כאן לשון אביאס'טן. ונדראה לדיוזה דעת ראבייה יין ורש"י וכחוב וענין הקאים ניל' דלהרב'ם וכורע עד לא שבקין דברי הרמב'ם' כדՃՃשי להלחות לשומד ברכבת ולכך אוסר ג' כל הלוות לבן משומdet. ואפשר לומר דף לאמן דאם דמותה להלחותו לשומד אין היינו דוקא המפורשים בשבי דרבנן ממיוקי יוסף עכ'ל אם כן הוואיל והקראים יש להם יין תינוק שנשבה הוא הדין לבן משומdet ואסור להלחותו כדיות למושמד עצמו שידע רבונו ומכוון למורוד בו ומורדיין אותו לבור'ין

ברישת

עד וכוונת מותר להלובן בירכתי עיי'ש: [ב] בין שאין אנו מցוין להחרותנו. זה לשון ר' של' (ביבאשו לטורו) ולפי זה נראה דהוז הרין לאזרוקים שכפרין כוורה שבעל פה הוא כפירת עירך עכ'אל אבל בית יוסף כתוב בשם הרומב'ס לאיסור מהרוי חניון שנשבה לבן הגנים עיי'ש. ועוד כתוב מורי ורבי (מהרש'ל שם) אבל ר'שי'ו וסר להלוות למומרים ובתשות מהר'ם מריזבורק בסימן קצ'ט מצאתי וזה לשונו אסור למכור טרופת והר'ז. ז' ומ'א' ס' (א') כתוב הדבר להחמיר אם אפשר להשמט ממנו:

הגהות והערות

וּסְפָּמָטָם עַד־זָהָב וְאֶת־
קָרְבָּן ("עַד־בָּאֵת") לִין
לְמִנְחָה נְצָרָת וְכֵן
לְמִנְחָה בָּשָׂר וְמִנְחָה
לְמִנְחָה כָּלָמִיד כְּסֵךְ
לְמִנְחָה כָּלָמִיד כְּסֵךְ

הגהות והערות

כ טו סמ"ל סמ"ל סמ"ל סמ"ל
נגד עינוי:
וון מוסר ון מוסר ון
וון קג"מ, וכן נג'ו דג'ו
לבדב' צלטן גאנזער
ומוסר זונען
וון קפ"ג סמ"ל סמ"ל סמ"ל
וון מילא. עניין בדרכ' זונען
קפ"ג זונען זונען זונען זונען
וון זונען זונען זונען זונען
ספ"ל זונען זונען זונען זונען
ספ"ל זונען זונען זונען זונען
ספ"ל זונען זונען זונען זונען

מஸלום קדוזות עוזן:

יד אפרים

[ג] שב שבח ב' מובהר מותר להללו כו'. דוק' לפיכך, זו מורה להלמה ריש לוטסלא כל גולן ועת סיטא ממון נוין, כי' עשו הנ' ד' י' וו' ז' וילדי מס' גות' נ' עמי' נני' סיטין קרי' ע' (עמ' נ' ל' עט') נומודע צען קויטיס נומודע צען קויטיס נוין כו': [ה] מותר להללו כב' בר' עמי' עמי' צוין כו':

טור שלחו ערדן השלם - רביית טור שלחו ערוד השלם עמוד מס' 258הו^ז בפ"ג תגנית אוצר החכמתה

The Shulchan Aruch rules that one may lend to a renegade with interest, but one may not borrow from them with interest. Rema writes that even lending to them with interest should be avoided. Shach suggests that one must be specifically stringent with renegades who haven't abandoned the Jewish community. However, see Pischai Teshuva who writes that lending without interest is also forbidden [because one may not do favors for them], and therefore one must avoid lending to them altogether.

ושׁוּעַ יְהוָה קָנֵת שָׂעִיר בְּשִׁבְעָה, שׁוֹרֶק בְּשִׁבְעָה כִּי־בְּשִׁבְעָה
המחבר התיר להלotta למומר ברובית, ואסר ליתן לו רובי. אולם רם"א הכריע שטוב להחמיר אם
אפשר להיחס ממנה. ובשׁוֹרֶק כתוב שיש להחמיר יותר במוומר שלא יצא מן הכלל, וע"ז בפ"ת
שוט אזכיר להמשיכו מלולות רוחות ט"ז אדר בדנא ליחסו מנה מילך ומלך

כוביסטים גומוליכס, הָרַק עַל פִּי שָׁמֶן קְוֹלֵן צְהַלְקָה מַחְרַב גַּם מַחְרַב
מִקְוָדָסָה לוֹ וְלֹמְדָן מִמְּנָה גַּנוֹ, וְכֵן צְהַלְקָה עֲדָלָסָה צְעַדְקָה
וְפְּטֻולָּסָה מִסְתָּמוֹן, וְכֵן נְמַבְּדָלָסָה כְּפָעַמִּים פָּ' סְעַדְקָה צְעַדְקָה
וְאַסְתָּרָה צְעַדְקָה וְאַזְנָבָה נְגַעַן גַּגְגָה, הַצְּדִיקָה צְדִיקָה וְאַזְנָבָה
בְּגַעַן הַבָּשָׂר צְבָעָה צְבָעָה וְבְּגַעַן בְּגַעַן צְבָעָה צְבָעָה.

ו' בבריות: סג' (א) ו' יט
 ד' (ב) וטו' (ד) לסමיל ה'
 מיט מינו:
 (א) משומך. ב' (ב) ה' חקאים

סקפַּקְ, סֶפְּנִי דָמְפֵלְסִי כָּתָס טַמְמָטָה
לְלִוְן דָּלְגָן סְפִּי הַלְּגָן נְגַם נְגַם צְבָאִים, מִסְּסָלְמָן כְּנָן צְמָרְלָדְלִים,
עֲשָׂרְזָדְקָן, הַלְּגָן וְדָלְיָי סְסָעֲזָדְלִים כְּלָפְטִים גְּמוּוֹלִים נְלָל דָּצָכָר, וְאַסְּטָן
כְּנָן מוֹתָר לְסָלְוּוּת מְאָן גְּסָן צְלָבִּים זָוָה. וְזָהָן זָיָה
וְסָגְגָיִים, וְעַגְעַגְעַלְמָהִים נְלָמָה אַלְמָרְמָרְבִּים כְּפִירְוִסְמִימִין
קְמִינְיָה דְּלָוְלָה דְּלָטְבִּים, וְרָגְגָן עַל גְּבָן כְּמִינְיָק אַנְגָּבָס זָנָן קְעָזְבִּי כְּלוֹבָסְקָוָל
לְסָלְוּוּסָמָס צְבָאִים, וְרָגְגָן עַל גְּבָן דְּמָדְבִּי נְמִינְיָק יְוָקָרְגָּה מְלָעָה מָגָן
דְּזָוִי לְהַזְּקָן נְלָמָה דְּמָוָרָלָה לְסָלְוּוּתָן צְבָאִים, נְלָמָה בְּקָרְבִּין צְבָאִי סְרָמְמָה
מְמָפְרָטָן צְבָאִילִי צְבָאִי יְוָקָרָה, עַכְבָּרְגָּה, וְאַחֲרִי צְעָנִיָּה עַיְנִיָּה
צְבָאִילִי סְסָס וְמַעְבָּדָה זָהָן מְנִיחָה זָהָן מְנִיחָה זָהָן מְמָשְׁמָתָה, מְלָרְבָּס
כְּמָגָן סְסָס נְכָלָל הַסְּפִינְגָוָן דְּמוּוֹלִיָּה מְוָקָן וְסָוְגָן חַוָּן כְּמָמָלָה,
וְסָמוּמוֹ לְמַזְוָה פְּטוּקָס לְמוֹתָר לְסָלְוּוּתָן צְבָאִים מְמָלָה דְּמוּלִיָּה
חוּמָוּתוֹ וְעַזְוּתוֹ צְלָלָן וְזָהָרְגָּה יְוָקִינְהָה, נְאָה, וְאַסְּטָן הַוְּסָדְןָן
וְקָן כְּמָבְמָלָסָה זָהָרְגָּה אַגְּזִיְהָיָה פְּלִיאָה דְּקָלְמָלִיס דִּינָס כְּמָמוֹנוֹ וְמוֹתָר לְסָלְוּוּתָן

ובבבא מ齊יא (ס"ג ר). ועיין הופסת דעבורה קודמים [עבודה וזה] כ"ז ב' ד"ה
ור' דקסטר מושם דקללו מעשיהם, כמו שהתרשם ברושלמי אבותוסכ, כר',
והו השתרע בעטנין כ"ג כתויים וכו', אבל לולתו מתנו אסור כנזיר לעיל, דישראאל
הרבנן ע"ז עיי' שאלת ר' יונה ב' ט'.

פתחי תשובה

(ג) ווש מהמוריין. עין בתשובה הפארת צבי חילק יוזד סטמן ס"ג אות ה' דה' וגון שכותב אף להפטוקים מהחדרים במוגרדו ואדור להלotta לו ברכבת דהה אחיך מכל מקום אם לך מנו רבית לא הייזר, אך אם עבר על הלוא בוה לא קרי העשה זוקראכה. לנו והאייך, דאיינו מוחור על זו. וכן במוגרדו להצעים, אף דשייך אדית ליה ודעת מעלייא לא הייזר שוריע בעכבר לדיריה. אלום נולס תחתקיין סוכן רשות מושאל ואדור כהן גון נשעה הלהה מומר אם חיוור לתהן הלוא הצעיר שכב עבר, או דלאמו זהה לא יזוקן הלאו והאייך מוצואה עטה לההווות, עיןן שיש ענה העלה בונה ברור וונינה בצע"ע. עיןן שם עד וזה דין ובשבותה כיכס צבי סטמן מ"ג בתשובה שבוט יעקב החלק ב' סטמן ע"ג מה שכחטו בענין מסור: (ד) וושוב זההביר. עין בתשובה הפארת צבי שם זדי ולהלotta שכחט דעת כל פנים דאייד אדרסוו להלotta לו בל וארכיט, וכן מוכחה לשין רמא"י שכחט אס יכול להשפטן, אלל בל וארכיט אדרסוו, רק לא לילה והובד דעת צ"ע בעקב בראש בית אס אסוד למומר, ואפער אל גודן ואחדן של לאודון, עיש' (ד) דין ממשור. עיןן באוד הדבב ש"ק כהש ש"ז.

הדרש"א נמלך פלק ס' ממלה ולו ס' סלמה ז' [ז"ס מוטה] שליך בפט ז' ועין סס

ב ואסדור לְהֹזֶות מִמְנוּ. ³⁴ מֵשׁוֹס לְלָמִין [גַּדְעָוָן, כט] וּמַסּוֹס
לְפִי עֹז נְלָמִין מִכְּנָסָוּ [וַיְהִי, יג]: ד וּטוֹב לְחַדְמֵיר בָּרוּ.
וּמְמוּמָה לְכַשֵּׁט צָלָה נְלָמִין כָּלָלָה, קָרָא עַל יְסָדוֹ מִן סָמוּידִין
וְדָלְלִי קָמִין קָרְבָּאָן וְעַפְתָּאָן ³⁵ מַלְלָמָס ³⁶ יְסָדָה לְחַמְרֵי וּנְפִי
חַמְרָבָב דְּזִינָה ³⁷ וְבָלְלָה וְלְבָלְלָה.

לעומת הכתוב בברית החדשה פירושו קדמומי מוגזם ובלתי נורא.

לכט מילויים, מושגין, נציגי קהילה שטחני מלבונם סוף סוף מומלץ
לשבץ בפרק קיילר ומליל יוקדרה זו סול מותה, הגד צמוהר נמייחן
הקס, עלי"ל, מכל מקום יס לסתמיין: ח' בותחים יש להם דין
במשמעותם. ממשען דמקור נאלצת מכאן גדריתם, וכן ממשען יותר
במשמעות זו: [בנשך פער נ], ו'ע' דסח קיימן נ' כבמלה דוכני
שנזיין על סלדים ועתודות' כעדידי כולדיס גמוריס. ודוקן נוואר
דוקן לאתמיין זמתן שמתעתן נוקרא ויין ניך נסח נ' נאקל,
כלין צבאות' כעדידי כולדיס גמוריס ממשען לאטמיי עדרות'
כעדידי כולדיס גמוריס, ועוד דודיהן ק' לאתמיין מומלץ דהמי לייז
קוקל' סול' ממוקס להא, ו'ע' וכן לקמן סמין ר' קעף מ' מאי
למאנ' קלי' ק' וגיטין ג', וכן פ' ר' מיש טון ולכט'ן' ס' עדריס
ג' זו ומאנ' שבמי' מסיס וטהורוי עדריס פוקולס זומן סוח צעדי
לכט מזקן דקיעילן נ' פליק קמעה דזומלן, וה' נאלצת לשבץ

כאר הימנ

כל האי מושום יכין רעש, אך לרמב"ן [נקה מציעא עא, ב ד"ה וער] שכתב דה
שנני הבהיר בפרשנות פראטן ארבי שם ובק"ה ברורהותיו ששם עליון נהוג העשויות ו

[ב] (ישיר סק' ד) יש להזכיר בו טפי מפומר שיצא מן הכלל.

באר הגודה
עם ציונים מהשיד' ג. סס גענדייך ווועס
גענדייך מאילעטלייסס
[פ' טון טולן [ז]:]
ג'. "ספּוֹן-פְּסִינְדָּם" מפְּלִיסָס
סַמְכֵנְגָּס' סַמְכֵנְגָּס נַיְסָס
טַולְעָן" דַּלְתִּים לְזָוֶן
תְּמִימִין
ונְגָמָן, וְפִילְיוֹן הַלְּוֹמָס
ברְרִים קְרָם:

צינויים לר' מאיר צ'רנוביץ

נקודות הכט

קנתם און זשיך זונעינטער
בדבר הרובוטים שם
ויליאו מזחאייר שום שמונטה
הו: מילאנו גאנזובו פול נאנט
אקלטמצע"ס דיס פלאק ג' גן
מלולות מומיליס גאלא גן
לאלדרמן ג' ע' וגלו צאלטען
לידין ג' ע' וגלו צאלטען
בגנץ

גדרות והצורות

וְלֹא יוּרֶת בְּלֵבָב מִלְּמָדָה :
[ג] וְנַחֲלָה וְפָלָעׁ "מִלְּמָדָה"
דְּסֶפֶרְנוּ דִּין רַע וְדַבֵּר
הַלְּבָבָן הַלְּבָבָן
[ד] עַזְיָן כְּשַׂךְ וְעַזְיָה
כְּסָבָבָה וְעַזְיָן מִסְתָּה נְלָמָד
[ה] תְּמִלָּה וְאָהָד כְּשַׂךְ וְעַזְיָה
כְּסָבָבָה וְעַזְיָה וְלִיחְיָה
[ו] כְּסָבָבָה וְעַזְיָה וְלִיחְיָה
הַבְּגָדָה תְּמִלָּה מִמְּמָסָה :
[ז]

טור של

יצא לנו הכל להשתمد כדאיתא במרדי כי בפ' איזהו נשך דף ע"א ובב"ח סימן קג"ט, דשיטה רשי' שאמר אפילו בנטחמד ממשום דאף שחתטא ישראל והוא כתוב היב"י שאן לחוש להו במקום כל הנזה רבוותה, והעיקר ממשום דעתם ותלוי בחזוק דלהחוותו הוא טעם גודל שלכאורה אין לדוחתו, דאף שנקרא אחיך דלכנו אין פוטרין מיבום בשיטת רשי' ורוב הראשונים, ושיך לדוחות טעם הרמבה"ז הכא גבי ריבית שנמי הוא מטעם שלא נקרא אחיך, לא שייר לדוחות טעם הרשי' ורוב ואננסים שמתירין בריבית ממשום שאין חביבין להחוותו וריבית תלוי בוחוי אחיך עמן, ומסתבר דאף רשי' שאסור אף במומר שנטחמד להלוותו בריבית מודה דאסור ריבית תלוי בלחחוותו ולא יעבור על שאר האיסורים דאייכא למולה בריבית אלא שכון שהמוכר אף שנטחט הוא בשם אחיך הרי יעברו הלווה המומר על לאו דולא אחיך לא תשר תשרי המוכר הייב בכל המוצאות דאף שחטא ישראאל הו, וא"כ יעבור ישראאל המלה על לאו דלפני עור בכיה שמכסיל להמור באיסור זה דאייכא להלווה בריבית והוא כמפורט בב"ח שכטב בשם רשי' בתשובה וא"ר גדולים שאיסורים להלוות אף למומר שיצא מן הכלל ממשום דלא נפיק מכלל אחותה דאע"פ שחטא ישראאל והוא ועובדינו עליו ממשום ולפני עור, הרי אף לרשי' לא כתוב שישראל הבהיר הבהיר עבור על האלאין דאייכא להלווה אלא דכיוון דאע"פ שחטא ישראאל הוא עובדין הבהיר המלינו לו לאלו דלפני ע"ז, והוא ממשום דתלוי בחזוק להחוותו שכון שאינו מחייב להחוותו ליכא איסור הלאוין שנאמרו להמלואה, אבל מ"מ איסורין גם להלוות ממשום דהמור הלווה הא יעבור על ולאחיך לאחיך ממשום דההורתיה דמלואה כא מוחר רחמנא להלווה דהה לא כתיב לא תלה אל לא תשייך, והביאו הטע"ז סק"ג וכביר מרכתי ולאחיך לא תשייך פירושו אתה הלהה לא תעשה איסור שאחיך שור או תור והמור שאין המלה מוחר עליו ליקח מנגנו ממלא גם הוא אינו מוחר מלחת ריבית, והוא תירוץ וכן מאי דכן הוא הוא משמעות הקרא, ואף התוס' דף ע' ד"ה מעת כתבו בתירוץ ב' סברואו ודבעה"ת והובאו בחו"ד סק"ג, וככון שאך לרשי' ליכא איסור ריבית ממש אלא מצד איסור לפנ"ע שלכו יס' ודאי למסוך על היב' שכטב אין לחוש לשיטת רשי' ובוותא שעמיהה במקומות ריבוי גודל דרבוותא המתירין, דהה באיסור לפנ"ע אייכא קולות כשהוא ספק לגבי שאר איסוריין, עיין בע"ז דף כ"א על הא דאמר אבי שם ג'כ' הלשון אלפני מפקדינו לפני דלפני לא מפקדינו דלא שייך שם לשון וזה דפרש"י וכן Tos' לא מפקדינו דואלי נפיק מיניה זרעה מעלה היכא שלא

שנה בכל חודש וחדרס סך 700 והចומר ישולם אחר גמר השתים עשרה שנה שזאה במלחמת שנת 1991, וכל זה נעשה ברעzon הטוב שלא כasiccta ודלת בטופרי דשטרו ובפרהסיא דאמורנו להו שנכחוב אף בשוקא ולהחותם בברא שלא יתחשב כמכירה טמיראת, והבית הזה שמכרנו להם היה משכון לגבות מכנו את התשלומיין כשלא ישולם בזמנם. והנה נעשה שטר מכירה לקונים הנוכרים ע"י לאיurus יחד בשטר אחד עם ניר פלוני השותף שלנו ושם נקבע בבלזון קור וריבית והוא על החלון שלא כפי הדבר שאנחנו לא רצינו למכוור אלא בסך הנזכר שהוא מכך הבית שקבענו, אבל הסכמנו שייעשו כן ערכyi הדני (הלאומי) שהוא רק לתפקיד וועו שיהיה להמכירה כח בדיני המדינה ובאים יהיה איזה סכסוך שהיה שייך לקים בין המכירה בין התשלומיין בלי שום עכוב וכל זה נעשה ביום...
משה פינשטיין

שםן לט

עיסקה שעושין עם ישראל מומר ונוסח שטר עיסקא

בע"ה

ד' אדר א' תשל"ח

לב אחד.

הנה אני שולח נוסח שטר עיסקה על הלואה דזמנן 69 חדשים וכמו נוסח זה יש ליצירות להלואה שנייה חදשים וזמן 120 חදשים לחשוב הסך שנייאר והחදשים שנשארו והריווח שצורך להיות כדי שהמהצה היה סך דעל זמנה 120 חදשים לחשוב הסך שנייאר והחදשים שנשארו וכיוון שריווח כפלים לצרא לרוחות בארבע שנים שנשארו איינו סך גדול כה שלא מצוי שייך להנתנות שיעשה עיסקה שלפי האומדן כי להיות סך זה שלנו כסיאמר שלא היה סך זה ריווח וככ"ט כסיאמר שהיה הפסיד אין להאמין אלא בעדים ובבכועה, ובאר שעדים פסולין נצוי יותר שקתה לומר שהן פסולין מחייב שבערכאות הם כנירין לעדות לנו טוב יותר לכתוב שהנתני היא שלא יהיה נאמן אלא בשכובות חמורה דנקיטת ספר תורה דוקא ובכונן הקראיה בבחימה"ד שאנו למי שאינו שומר תורה ומצוות אמתבר שלא ירצה לישב ונישלם סך חזי הרוח שנתנו.

והנזה אם הם מוכרים וכופר בזנורה ובמצות ולא ירצו בהיטר עיסקה אלא כי נבעשה ע"י ערכyi הדני (ולא יידח) בנתינת ריבית, הנה עינתי בדבר בעיון למיטה ויש להתר מאחר שכבר נעשה. וזה עיקר הטעם דאלו שאוטרין להלוות למומר וכופר בה' ובתרותו הוא ממשם דואלי נפיק מיניה זרעה מעלה היכא שלא

אגרות משה - ר' (או'יח' ד, יו'יד ג') פינשטיין, משה בן דוד עמוד מס' 278 הווופס ע"י תכנת אוצר החכמה

If one already did lend money to renegades, or cannot avoid lending to them to avoid enmity and cannot do so with a *heter iska* arrangement, then he should be sure to lend with interest and not provide them with a free loan.

אגרות משה י"ד ח'ג' סימן לט
בדיעבד אם כבר נעשתה ההלואה למומר או שモכרה להלוות לו מחמת איבה וכדו' ואני יכול לסדר באופן היותר עיסקה, כתוב האגרות משה שצורך ליקח ממנו הריבית.

ומומרים יצטרך כתיר"ח ליקח הירביה שהוא כפוף
הרמ"א.

נוכחות שטר העיסוק

וחימת דין זלמתה תעדי עלי כמהה עדים כשרים
ונאמנים איד שמהסך שלוחתי מפלוני מאות אלף דאלאר
בחודש אפריל שנת 1976 על זמן 69 חדשים ונשאר אחר
שישלומי מהן כבר סך סך 36,078 דאלאר ועוד חוב סך
63,922 דאלאר לשלם עד גמר זמן הנוכר 48 חודשים,
התחייבת לעשות בהן עסקה לשותפות מחזקה על
מחזקה בין ליריות בין להפסד, אבל תואע עסקה שלפי¹
האומדן רואי להיות רויח מזה סך 36,952 דאלאר
אחרי סדר התשלומים שהתינו בשטר האנגלית שנמצאה
שאותר זמן זה אשולם לפולני חזי הריווח של ייחד עם
הקרן סך הנשאר לשטר האנגלית שמדובר 62,398 דאלאר.
ואם יהיה ח"ו הפסד שנ"כ הוא למחזקה או שלא היה
רויח סך הנוכר לא אה"י נאמן על זה אלא בשבועות
חמורים בנטילת סטר תורה ודока בבית החנות
ארטאדקטி בשעת הקראיה, ובאם לא אשבע והוא
כהזואה ממי שהיה רויח סך הנזכר ואצטרך לשלם
כפי סדר התשלומים שבשטר האנגלית. וגם ניתן לי
דבר מעט כמו דולאר אחד על טרחתו והשטר שנכתב
באנגלית שהוא באוון ריבית הוא נשאר לנני קיט
התחייבות התשלומין שבערכות יש לו יותר תוקף
ועל זה התמתי ביום...
(זהו הנוסח דشرط עסקה שהכל מפורש יותר נכוון
לפי דעתך).

הגנו יידן,

משה פינשטיין

סימן מ

עסקה שבין אירגון אשראי לחברים שנמננו בו

בג"ה

חוון תשלה"ג.

ונגה והלוות שמלויים הקי"א אפ' פעדעראל קרעדייט
יוניאן להחברים שנמננו בת, געשה וזה על פי יותר
עסקה שונגהינו רכובינו לתגעל מאיסור ריבית היינו
שכל מי שלוחה איזה סך גדול או קטן הוא על זה
שהוחייב ולווה לעשות בהם עסקה, הנקרה ביגנסע,
ודוקא עסקה כזו שלפי דעת הבקיאין בעסקים אפשר
להרוויח בהם שמנה עשר אחוזים לפחות לשנה שלנו
יצטרך ליתן החזי דהム תשעה אחוזים לפחות לשנה
להקא-אפ' פעדעראל קרעדייט יוניאן הנזכר למעלת. ובعد
טרחתו על עבדתו כבר נכלל כמה שונתקבל לחבר.

דייה אלפני כלומר דלאכלי זאי לא חישינו וסימנו
בעלמא הוא היינו דיפני מלפני דיפני דלא מפקידנו
דאינן לחוש כל כך באיסור לפנ"ע אף דהוא איסוד
רכובותא אין להחריר ויש לנו לעשות כדין לאילך בתר
רובה דרכובותא אף אם באיסורין אחרים היה מקום
לחוש לדעת גדולים ביחס או ששם מיעוטהCDC כתוב
הב"ח מ"מ כיוון שהוא רק מצד לפנ"ע אף לש"י ודעימה
אין טעם לחוש מאחר שאיכא תירוץ נכוון דבעה"ת.

ונשאר מה שיש לאסור בשבייל דלא מא נפק מיניה
וריעא מעילא כיון שהוא מומר וכופר שדר בין היהודים
דטעם זה הוא הווכר בדברי רכובינו הראשונים והש"ד
הסתכים לזה בסק"ד ובמל"מ פ"ה ה"ב מלחה היבא
דעת הראב"ד ועוד שחוושין לריעא מעילא אף שהביא
גם הרבה הראשונים שאין חושין לה לעניין ריבית,
שלדינא היה לנו עכ"פ לחוש להאיסורן. אבל נראה
לע"ד דבר פשוט וכורור לכואורה דהא כתוב הרמ"א
יש מחMRIIN אף במומר להלוותו וטוב לחומיר אם
אפשר להשמט ממנו, וכונתו ברור דהוא משום דסובר
הרמ"א דאי עלייך חיוב להלוות לו מומר בלבד ריבית
דרורי ליכא חיוב להחויתו, גם בעצם אסור להחיתו
מאחר שהוא מלאו זמורין ולא מעילן, (בזמן
הסגדדרין), שא"כ אסור להלוות לו אלא ריבית, שלנו
אם אפשר להשמט ממנו שלא להלוות לא ילנו כלל
דבלא ריבית איינו מהויב ו גם אסור ובריבית שהיה
モותר להלוות מצד זה שווא מומר כיון שהוא לטובת
עצמם הוא רואי להחמיר כשיטת היש מתMRIIN, אבל
טובא שמכורח להלוות או לא יחויר וילנו בריבית
בהתמ"רין, ופירוש זה הוא מומרה שלא שיד כל
פירוש אחר גם מפורש כן בפ"ת שם תשובה תפארת
צבי, וא"כ נמצא שבלא ריבית לא היה מלווה כלל
שכנן כשהוא לה עשי שווא רק לעשות בו עסק
שירותים אם היה מלווה שניים או שלשה פעמים יותר
מסך הריבית וכשלא מלווה לא ירווח כלל והרי לריבית
הבנייה פוב יותר כשהיא מלווה אף שהוא דוקא בריבית
מכשלא היה מלווה, ונמצא שבשליל הבנים לא שיד
לאסור להלוות את אביהם הרש"א הוא מטעם שחשש
ומה שטوب להחמיר שכותב הרמ"א הוא מטעם שחשש
קצת לשיטת רשי"ע שעבור הלוה המומר בלבד תשים
וממילא עובר המלה בפלנ"ע אבל בשבייל זה טובי
שאייכא איסור להלוות למומר לטובת ושוי לאסור
זה הוא ודאי לכ"ו עדריך מלוחש לשיטת רשי"ע לאסור
להלוות בריבית שבעצם איינו פוטק כמוותו, ולכן כשו"א
להשמט ממנו משום אייבה ומוכחה להלוות מוחר להלוות
בריבית, ואולי גם דוקא בריבית לנון לכתהה יראה
לעשות באוון יותר עסקה ואם לא ירצה אם הם כופרים

את המשומד ואת אמרת מוריין אלמא כל מי שמורידין אותו לא מקרי אחיך כלל, והכא נמי כתיב אחיך⁵⁹⁵. ואע"ג דמסור נמי מוריין וממוני אסור לאבדו ואסור להלותו ברובית, החתום לאו משום שלא מקרי אחיך אלא מפני שהוא כורודף כדאמר'י אף ממון של ישראל כיוון שנפל ביד גויים שב אין מرحמין עליו, אבל משומד לא מקרי אחיך אף להלותו ברובית מותר, ולא חיישין לזרעא מעלייא, וכ"ש משומד לע"ז שנטמע בגויים ורוחמנא אמר⁵⁹⁷ דליך עמק והאי לא ליחי ולא לקיים. ואם נשך לומר הא תינח משומד עצמו, בן המשומדת שוגג הוא והוה ליה קטן שנשבה בין הגויים ותה מצווה עליו להחיתו, לא דמי דאיilo החט לא ידע כלל, אבל כאן⁵⁹⁸ כיוון DIDRU ושביק תורה ישראלי ומדבק בע"ז ובחותוקות הגויים הרי הוא משומד גמור ומוריין ולא מעליין.

ויש מי שדרן⁵⁹⁹ לדבריו רשי זיל ואמר אע"ג דאן לא מחייבין לאהドורי ליה אבדתא ולא מעליין, אל אני שונה לכל אברת אחיך לרבות

משום שאינו בגדר "אחיך" ובתורה נזכר אחיך ברכבת (ויקרא כה לה, וכי ימוך אחיך וכוי' אל תה מאתו נשך ותרביה, וכן בדברים כג' כא, לאחיך לא תשין). ונמצא שיש לפניו ג' טעמים להיתר להלotta למומר ברכבת: א) כיוון דקימל' מוריין זהה בגופו כי' במנונו, ר"ת. ב) דלא מיקרי "אחיך", הרמב"ן ועוד. ג) הרוא"ש ס"י נב והחותס בע"ז כו ב כתבו שאסור ריבית תלוי בטעם שנאמר בפסקו "וחי אחיך עמק", ורק מי התנו מראש על כן. 587. בכתבי א' 2 ליתא תיבת מעשוו, ובכתבי א' וב' ובנדפס איתא. ומ"מ הכוונה שעתה בזמנ הגביה חוזר ומוכרו לו ולא שבטל למפרעו. ועיין רם"א בסעיף י"ח אם התנו מראש על כן. 588. הובא בנומו"י ובר"ץ בסוגין. 589. וכן דעת סי' נה ובנומו"י בשם הר"ן והרש"ב". והרמ"א שם הכריע דאי' שיאמר לו בפירוש, והוא ע"פ הבהיר בשם המרדי כי ותשובה הרוא"ש כלל קח סי' ד וסי' ז, וכן בש"ך ס'ק גו. ועיין עוד בש"ך ס'ק ס"ק ס"ק וס'ק גו. 586. בכתבי א' 2 ליתא תיבת מעשוו, ובכתבי א' וב' ובנדפס איתא. ומ"מ הכוונה שעתה בזמנ הגביה חוזר ומוכרו לו ולא שבטל למפרעו. ועיין רם"א בסעיף י"ח אם התנו מראש על כן. 587. בכתבי א' 2: וודראב"ר. 588. הובא בנומו"י ובר"ץ בסוגין. 589. וכן דעת התוס"ר ע"ז כו ב ד"ה אני, רדא"ש בסוגין סי' נב, ר"י והמרדי בשם ר"י. 590. מרדי סי' שלה בשם רשי' בתשובה, וכ"ד סה"ת שער מו"ח א' סי' ה. 591. ע"ז כו, ב. 592. לטעם זה של ר"ת ההיתר הוא מדין להלotta ברכבת. ולפי הטעמים האחרים מותר אף למומר להכעיס, ובש"ך כתוב דיש להחמיר ועיין בחור"ד במומר לאחר דילוקא במו"ר לע"ז אבל להכעיס או מחלל שבת חיישין לזרע מעלייא ואסור להלotta ברכבת. ולפי הטעמים האחרים מותר אף להכעיס או מחלל שבת חיישין לזרע מעלייא ואסור למומר להכעיס, ובש"ך כתוב דיש להחמיר ועיין בחור"ד במומר לאחר דילוקא באו"מ מומר הוי מודע ר"ת. 593. ב"ק קיט א, ועיין Tosf' ע"ז שם. 594. ועיין רדא"ש סי' נב, וכטב הב"ה בדיקוק לשון הרוא"ש ודילוקא באו"מ מומר הוי מודע מן הכלל ומיטמעים בין העכו"ם דומיא דכוטאי, אבל אותם מומרים לדבר אחד או להכעיס שלא יצאו מן הכלל אסור להלotta ברכבת וחיישין דילוקא נפק מיניה זרעה מעלייא. ובש"ך סי' קנט ס'ק ד' כתוב דיש להחמיר כרבורי, ועיין בחכ"צ המכoba להלן בהערה 595. ע"ז כו, ב. 596. לדעת רבנו, וכ"ה אחד הטעמים במודכי, היהitor להלotta למומר הוא בכ"י סי' קנט וכ"ה בסה"ת שם.

מעכשי⁵⁹⁷ והרב אב ב"ד⁵⁹⁸ זיל נשאל בזה ואסר, ודרכי ר"ת זיל מוכרעין זו. ועוד בענין רבית, שאלו לר"ת זיל⁵⁹⁹ על בן משומדת אחת אם מותר להלotta ברובית או דילמא ישראל הוא ואסור, והשיב להם שמותר להלotta ברובית⁶⁰⁰. ותלמידיו של רש"י זיל⁶⁰¹ כתבו בשם רכם זיל שאstor, שאע"פ שהטא ישראל הוא.

ויש לדון בדבר, לא יהא ממונו חמוץ מגופו וגופו מותר להרגו כדאמר'י⁶⁰² המשומדים מוריין ולא מעליין⁶⁰³, ואיכא למימר כי היהיא דאמ'ר' גבי מסור⁶⁰⁴ דילמא נפיק מיניה זרעה מעלייא והוה ליה ישראל גמור. וזה אינו מהוחר, דגב' משומדים שנטמעו בגויים אין ראוי לומר נפיק מיניהו זרעה מעלייא⁶⁰⁵ ואפלו אשטו עמו, וכ"ש מן הגואה שאי אפשר שהרי הولد כמהה. ויש לי ראייה לדבר מהא גרטסינן בפרק אין מעמידין⁶⁰⁶, המניין והמשומדים מוריין ולא מעליין, אל אני שונה לכל אברת אחיך לרבות

סי' נה ובנומו"י בשם הר"ן והרש"ב". והרמ"א שם הכריע דאי' שיאמר לו בפירוש, והוא ע"פ הבהיר בשם המרדי כי ותשובה הרוא"ש כלל קח סי' ד וסי' ז, וכן בש"ך ס'ק גו. ועיין עוד בש"ך ס'ק ס"ק ס"ק וס'ק גו. 586. בכתבי א' 2 ליתא תיבת מעשוו, ובכתבי א' וב' ובנדפס איתא. ומ"מ הכוונה שעתה בזמנ הגביה חוזר ומוכרו לו ולא שבטל למפרעו. ועיין רם"א בסעיף י"ח אם התנו מראש על כן. 587. בכתבי א' 2: וודראב"ר. 588. הובא בנומו"י ובר"ץ בסוגין. 589. וכן דעת התוס"ר ע"ז כו ב ד"ה אני, רדא"ש בסוגין סי' נב, ר"י והמרדי בשם ר"י. 590. מרדי סי' שלה בשם רשי' בתשובה, וכ"ד סה"ת שער מו"ח א' סי' ה. 591. ע"ז כו, ב. 592. לטעם זה של ר"ת ההיתר הוא מדין "מורידין" בגופו וכי' במנונו, ולהלן בדרכי רבנו טעם אחר "דלאו אחיך", ועיין להלן העטרה 596 טעם נוסף והנפ"מ בין הטעמים. 593. ב"ק קיט א, ועיין Tosf' ע"ז שם. 594. ועיין רדא"ש סי' נב, וכטב הב"ה בדיקוק לשון הרוא"ש ודילוקא באו"מ מומר הוי מודע מן הכלל ומיטמעים בין העכו"ם דומיא דכוטאי, אבל אותם מומרים לדבר אחד או להכעיס שלא יצאו מן הכלל אסור להלotta ברכבת וחיישין דילוקא נפק מיניה זרעה מעלייא. ובש"ך סי' קנט ס'ק ד' כתוב דיש להחמיר כרבורי, ועיין בחכ"צ המכoba להלן בהערה 595. ע"ז כו, ב. 596. לדעת רבנו, וכ"ה אחד הטעמים במודכי, היהitor להלotta למומר הוא בכ"י סי' קנט וכ"ה בסה"ת שם.

חידושים הרמב"ן **<הרשלר>** - בבא מציעא משה בן נחמן (רמב"ן) עמוד מס' 243 הודהפס ע"י תכנת אוצר החכמה

Ramban forbids lending with interest to a non-believer who was raised amongst non-Jews. However, if he is aware of his obligations as a Jew and chose to live as a non-Jew, then he is considered an apostate. This is a primary source to be lenient when collecting interest from non-religious Jews who live amongst other Jews.

חידושי הרמב"ן ב"מ דף עא:
הרמב"ן נקט לאסור הלוות רבית לפחותן שנשבה בין הגויים, אבל חילק שהיינו דוקא בדלא ידע כל, משא"ב בידע ושביק תורה ישראל ומדבק בחוקות הגויים שדיינו כמור גמה דבריהם הם מקור גדול להחמיר בתיינק שנשבה, ולאידך ניסא להקל במומר שדר בין ישראל ושבק להו.

יְהוָה

הלו

מהלך זהה בפלסיה דיווינו כעכו"ם לנין צימול רחות ותמהcul
בכ"ז ומכ"ז וכמ"ה שבקילו, וממוה מלך וכרי זי' צנלומו כזיה
לכרי זי' וון ריק על כי' זדוקים זלחיי גן דרכן שפט זי'
למנצק לוגותין זי'ן חכל כזוקים בזומן כת"ס ודלי¹²³⁴⁵⁶⁷⁸⁹⁰
מי'ן זי', וכן כזוקים צצשו'ן גנויו'ן מפער דמי'דים סי',
וזכל דורי כפוקס'ן בזיה' כו' על זדוקים בזומן כת"ס, ומ'כ
שתען טסוו סוף שי' צ'ל' ינו'ר ממע'ה'ן לחן זו מעך דלה'
להלוי' חכמים הול' צמי' דלו'ו' נכו'ם וול' כל מתנ'ג' דורך עקר,
ועשי' זי' ס"ה זי' ד"כ כדר, לדם גז'ו זלודקי וכותי הול' הנג'ן
טבל'ען] וכמו כן להמן תלגוטו פלטו מלכי' ביז'ור וכותי' מהלך
לגול' תורה, דיווינו כישרל'ל כל דצ' וונמי' ליר' למוד שיטור ידיעתו
למי' נ' הת'ג' מז' וו'תו זד'ינ'ן לי' כל'ונ' זוכין טוו'ז עכ'ו.

סימן ב

(ה) הוריות י"ה ה' מד למם לתייחסן מומער לכתבים מיין,
כרצב"ה צח"כ רם כלכות שמיינ פסק כמ"ז
לכתבים נמי מומער וכ"ז כרח"כ טכנייה סס וכ"ז כרלה"כ גנ"כ
וונעטם כלה מא חולין ז"ג דלטולס רבינו נקולו ובלכתה קליזיג
לטולו

ומבוואר גדר"ב סס וכן צמ"ב סס דומו לכביעים להחדר מון
כעבירות שחתן צהנו למחולקת ר"ה ולזיניה דל"ר"ה
שחיינו פסלה ולביניה שחיינו כשרה, ונלהה דב"ה לנין קרבן
פלוני ומכוון חולון כי ה"ד דומו לדג' לחדר מקדשlein מני' ומומר
לכ"ה"ט כולה נל' מקדשlein מני' ומכוון גנ"ה סס ודקראן ובמיוחד
חד דינ' היה לנו, ולרבינו מומר לד"ה חפי לכביעים מקדשlein מני'
קרבן, וכן"ה דינו כמוני נכה"ת, וכורהת מומר בינו שמאסיד
נכלהנות זוב שכוח מומר, וגכל ההיסטוריה סקליס ממנו, וכחדרן
צורות ל' ה', המכ עדין חטיב צר זיווח ומקדשlein מני' קרבן, המכ
כברותם מן בינו שהרנו בגנ' ישרון וטומתו פסלה חפי החרוס
כוויס מומו וכן כותב חפיין והון מקדשlein בימנו קרבן.

(ג) אבל גענין לאכחיםו ולכוודך נזoor מודך רפינול דלאכחים
חוין חייכיס לאכחיםו ומווידין הווון כדרומיך נײַן צ'יז' ז' ז' ז' ז'
ז'יז'ן ר'ה קמי דר'ה כמומרין ובמיינין מוריידין ווי'ל ר'וי סמי מאהן
מוועממין דמלעיגן נכל חדותה מהיך לא כמומרין ופריך בגמ' ליטיגן
למומרין כייעו לככחים ומטען קסבד לככחים מין כוות, וווט לחיטה
דלאלטיגן הון מוריידין ל'ל למײַמר קסבד לככחים מין כוות כר'ה, וככל
ז'ז'ן לי סבד ר'וי כר'ה ז'ז'ן לי סבד כר'טיגן לא מײַ נמאטי מועמר
דלאלטיגן הון מוריידין הווון ווותראוי לכטבזת ה'גדתו וליל'ע מין כוות
וואהעל ז'ז'ן ז'ז'ן פער מײַ נמאטי מועממען לככחים דמוועידין.

**בגד מיתה לו חפץ כמיס ונדריכט נלהן ע"ה גומר סכופר
לו כתוב לזכות לטענו ולענין.**

יוז"ד סי' ב' ס"ב. [ה"כ, עי' נק' סי' מ"ג סק"ב ז', וסי' ק"ט סק"ג].

ג) עירובין ס"ה ב' מוד"כ כדו, ולחג' בלמסו צנור'ם קו', מטעם מודניכס דוי' כי' זווית עכו"ם ג' שמא דילך מן קדין ב"ג לירט מומל ולודקי דלע' כמישׂוּ חקמים דירטש נפנין חקנה טירוטי מגירות הול' מזוס סמיה יŁמוד מממשׂוּ בקריות טכניות, ונולח דב"כ כותי מהן שחת צויגען ליהר שנזוי עלייכס חיין דירטס דילך וויאן חוסר צייח', וכן מזוחר מודניכס נסוק כוינזע שטסמוּר סכתגו וועוד דכלהונע נעל פנקה גון מייד' לנפנין כותיס קו' וויל' דצפער פסק ר' קלמעץ' וויאן כותי הויסר צייח' להחר זגואר, הצע' דקדס זגואר כי' חוסר צייח' לכטב"ג, וכ"כ צס' ק"ג ס"ק י"ה.

ד) ומהא גומלקו כוכמי מהלך בכ' מרדיו דליהו מלמיין זדרדי
 חיל' הין דינו כמושם כיוון דכו' מהזיך גמאות ומקיימין
 כי כו' כירחן גמאות שבზיק וככלך שחייבת כותי מומתרת,
 ומייסו נמעין לנקות ערוץ מעורו הפליג דליהו נתקנית עירוג, ודוקה
 צינול מועלן חכל נלה עירוג, וזה נעלק כוונות הב' סכתפו וכל מי
 ביה' גטלו' הין ממלאין טמו, וכויינו ה' פג' דמסמיה צפראסיה
 זרינו גומלן רצום ח' מ' לי' מונדרין טמן.

(ב) ואנו שוכרים מן כבר לו מלוייסו סכימו ונקיינו, להע"ג דינ' גער מהלגי בצת נפרכסיו ומHALGI צוינעם, זטלמי מלוייס, מוש למלגלי בצת נפרכסיו מאני סכירות רעומא כבמ"כ ח"ז מועד סי פ"ג, ולמהלגי בצת צוינעם לחייון מכיר ערוגת, ולגתיי מלוייסות ק"ה מס הווים מהלגי בצת נפרכסיו מ"מ לדין כמוש ומאני סכירות לדיזן ייכו מוחזקיס קלאט במותה, וכמכחישיס ק"נ נכס ההק כלל צהוביג, וויס כעוזדי קו"ט.

וְתִינּוֹק זָמֵנָה ذַיִן כְּעִירָם דִּיוֹן כִּימָלֵל וְסִימָנָתוֹ מִזְמָרֶת
בָּכוֹת, זָהָקָה בָּחָס יוֹדָעָתוֹ וַיַּחֲלֹל עָמוֹ כְּשַׁׁעַר
כְּכַפְתָּדוֹת שָׁכוֹן לְהִיּוֹ נְבוֹג לְהִיּוֹ חִזֵּד גַּלְמִי זָב, הַמְּנוּס הַתְּ
מְאַפְתָּלוֹן עָמוֹ וְכֹל מִזְבֵּחַ וּמִמְלָאָן לְבוֹג דִּיוֹ כְּמוֹמָלָ, וְשִׁפְרוֹ
כְּכַפְתָּדוֹת תָּנוֹי לְפִי כְּחַזְגָּנוֹת סְדִירִים כְּהַבָּר יְפִיעָיו צְרוֹה קְדֻשָּׁ
כְּכַפְתָּדוֹת דִּיוֹן, וּמְכַנְּלָקָן הַמְּרוֹנוֹת זָלָל זָדוֹקוֹם דְּזוֹרוֹת כְּהַלְלוֹנוֹת
זַיִן חַצְצִי כְּלָנוֹסָס בְּיַיִן כְּגַרְבָּתָה שִׁיעָר קוֹדִיבָּחָ שְׂוִיעָס
תְּמִילָהָוָת יְמָלֵל וְמְהֻזְוּתָהָס פְּרִיאָהוָ מְבָס וְנוֹתָנָהָס כְּתָף סְוִוָּתָה,
זַי דְּיוֹעַיְן לְכֹו כְּשִׁימָוָר יְדִיכָּה לְמַחְצָה מִזְבֵּחָה הַזְּהָרָה הַנּוֹסָס
סָס, וְצָהָמָתָה גְּרִיךְ לְדוֹן נֶלֶל כָּל חַיִּים וְחוֹתֵט צְפָרָט [וְגִמְיצָס סִיְ' טַפְ']
מְקָיָם וְצָהָבָס זָס מָהָר בִּ' כְּתָבָן, וְדַעַתָּה כָּל כְּפָסָוקִים דָּגָס נְדוֹקי
מְהֻלָּל.

ח'ן איש עמוד מס' 17 יוכה דעה גRELIA אררבת' ישבינו בו שמרנו יוסי פודזע ע' תגוז אוצר החרכה

Chazon Ish proposes that even one who is amongst practicing Jews may be considered coerced if he was raised with anti-religious sentiments, until the proper outreach was made to educate him. This would have to be assessed case-by-case.

חוון איש י"ד סיון אאות ' רשות הוחרז'א שמי שאבויו פרשו מדרך התורה והוא נתגDEL ללא תורה דינו כיישראלי לכל דבר עד שישתדרלו עמו בשיעור שראי לו לשוב כפי אומד הדינים, וצריך לדzon על כל איש ואיש

Ribbis Fundamentals: Part I Shiur

THE PROHIBITION OF RIBBIS

By Harav Chaim Weg

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

THE SEVERITY OF THE PROHIBITION:

The Tur begins his discussion of the laws of *ribbis* by saying: "M'od m'od tzarich adam lizaher b'ribbis." A person must be very, very careful not to transgress the laws of *ribbis*.

This is one of only five places where the Tur uses this extreme verbiage to describe the stringency of a prohibition. These five prohibitions are not necessarily the most severe, but the Tur issues a strongly worded warning about them because they are all very easy to transgress and all of them have a very strong seduction to attempt to contravene.

Lending money with interest is a very profitable way to make an income and a very acceptable practice in society. Furthermore, the lender could excuse himself by claiming that the borrower is happy to pay interest in order to receive a loan. Since there is such a strong pull to make excuses for engaging in lending with interest, the Tur warns people to be very, very careful to avoid this prohibition in both his business and personal life.

The Shulchan Aruch also says that one must be very careful with regards to the laws of *ribbis*, adding that one can transgress up to six Torah prohibitions when he lends with interest.

Another unique aspect of *ribbis* is that although the lender is the only one who gains financially from the interest, he is not the only one who transgresses a prohibition. As the Mishnah in Bava Metziah says, the borrower is also Biblically prohibited from agreeing to repay a loan with interest. Furthermore, the Shulchan Aruch says that anyone who helps facilitate a loan with interest transgresses a prohibition. This includes a cosigner and witnesses who sign onto the loan.

The Shach adds that some opinions say that even the *sofer* who writes the loan document transgresses a prohibition if the loan contains *ribbis*. Accordingly, anyone who has any part in bringing the loan to fruition does as well. This would include a lawyer, a broker, a notary public and even office workers who help facilitate the deal.

From all of this, we see that the prohibition of *ribbis* is very far-reaching and very severe; therefore, before anyone signs any contract – be it a loan document or rental agreement – he should make sure to read it carefully and ensure that nothing is written in it that might be considered *ribbis* according to halacha.

In standard documents, there are numerous clauses that could be considered *ribbis*. A lawyer must be very careful when he drafts such documents to look over each clause and see that none contain such problematic language.

If one has any doubt about a document, he should consult with a *Rov* who is well versed in the laws of *ribbis* before proceeding.

LEGAL ISSUES:

Sometimes, even when the borrower and lender have no intention of

charging or paying interest, there are legal reasons why certain clauses that could be considered *ribbis* have to be included in the contract. The Poskim say that if it is clear to all sides that there is no intention of charging *ribbis*, it is permitted to sign such a document. Still and all, it is best to write a separate document that clearly states that the clause was put into the loan document for legal reasons only and that no *ribbis* will actually be charged.

Oftentimes, utility and phone companies put a clause in their contracts that state that interest will be assessed if a payment is late. In Eretz Yisroel, where the supplier is probably Jewish, this could present a problem. The Poskim say it is permitted to sign such a contract if necessary, as long as the user always pays on time so as not to be in a position where he would have to pay *ribbis*.

LENDING AND BORROWING FROM A NON-JEW:

The Shulchan Aruch rules that it is only prohibited for a Jew to lend money to a Jew with *ribbis*. If either the lender or borrower is a non-Jew, there is no prohibition.

Poskim point out that there is a prohibition known as "*lo sichaneim*," which means that it is forbidden to provide gifts to non-Jews. Accordingly, since it is permitted to lend money to a non-Jew with interest, it would be forbidden to forgo the interest, as this would be considered a gift; therefore, one must charge interest when lending money to a non-Jew.

The Gemara says that although it is permitted to lend money with interest to a non-Jew, the *chachamim* decreed that it is forbidden to do so unnecessarily because it will lead to interacting in a business setting with him, which will cause one to learn improper practices from him. Apparently, the reason they specifically prohibited lending with interest is because Jews would be more inclined to do business with non-Jews in such transactions in order to make a profit they could not make off of a Jew, which could lead to improper mingling and the learning of bad behavior.

The Shulchan Aruch says that this prohibition of Chazal does not apply today. The Rishonim offer several reasons for this. First of all, they say that Chazal only prohibited a person from making extra, supplemental income by lending with *ribbis* to a non-Jew. In later generations, however, when the cost of living went way up, no income was considered "extra." Whatever money a person makes is considered essential, and Chazal never prohibited lending to a non-Jew with interest when the earnings are needed on a basic level.

A second reason offered by the Rishonim is that Chazal only made this prohibition for a time when Jews lived separately from non-Jews and they wanted to limit their business interactions to Jews only so as not to learn from the behavior of the non-Jews. In later generations, Jews live together and do business together with non-Jews in any case. It is not considered possible to make a living from dealing only with Jews. Since Jews are interacting with non-Jews anyways, the reason behind

the prohibition no longer applies.

The Bris Yehuda discusses contemporary situations where people live in all-Jewish cities, such as in many cities in Eretz Yisroel today, and do not have to do business with non-Jews to survive. In such instances, does the decree of Chazal still apply?

The Bais Yehuda says that one should try to be stringent in such cases and not lend money to non-Jews with interest. The Chut Hashani, however, says that even in such cases, the halacha would be the same as in the general society and it would be permitted to lend to non-Jews with interest.

According to all opinions, it is permitted to put one's money in a non-Jewish bank, even if the bank pays interest. This is because the decree of Chazal was only said about cases of *ribbis d'ohrysya*. Since banks are owned by corporations, most Poskim hold that depositing with them is only an issue of *ribbis d'rabanan*, which Chazal never forbade.

LENDING TO A MUMAR:

There are some individuals who are born Jewish but are sometimes treated as non-Jews in the eyes of halacha, such as a *mumar* (someone who converts to another religion), and one who is *mechalel Shabbos* publicly.

The Poskim discuss whether or not it is permitted to lend money to a *mumar* with *ribbis*.

Borrowing money from a *mumar* with *ribbis* is definitely prohibited. Since he is still a Jew, he is prohibited from accepting *ribbis*; therefore, if a Jew were to give him interest on a loan, he would be guilty of *lifnei iver*, facilitating a prohibition. However, the question remains whether one can charge interest when he lends money to a *mumar*. Since he is treated as a non-Jew in some areas of halacha, is it permitted to take interest from him?

Rabbeinu Tam says that it is permitted. He notes that the halacha regarding a *mumar* is "*mordim oso*", which basically means that it is technically permitted to indirectly cause his death by convincing him to descend into a pit and then removing the ladder, thereby trapping him there. Rabbeinu Tam says that if it is permitted to be unconcerned about his life, it is certainly permitted to be indifferent about his money.

The opinion of the Mishnah L'Melech is that Rabbeinu Tam's rule is not always true. He says that even though one may cause the death of a *mumar*, he is only allowed to cause harm to his person, but not to his children. Since it is possible that a *mumar*'s son will return to the proper path, one would not be permitted to take away money that the child would have inherited. Therefore, he rules that one could only charge a *mumar* interest if he is raising his children in a completely non-Jewish atmosphere, in which the children would have no likelihood of ever rejoining the Jewish community.

Other Rishonim agree with Rabbeinu Tam that it is permitted to accept *ribbis* from a *mumar*, and offer other justifications. The Ramban says that the Torah only prohibits lending with interest to "*achicha*," your brother, and he says a *mumar* is not called our brother. Others offer similar explanations.

However, while most Rishonim permit lending money with interest to a *mumar*, Rashi forbids it. The Shulchan Aruch rules that it is permitted, but the Rema cites Rashi that "some say" it is forbidden and he says that it is laudable to be stringent if possible.

The Pishei Teshuva and Rav Moshe Feinstein point out that in order to avoid any issue one should avoid lending money altogether to someone who would qualify as a *mumar*, because if one is permitted to accept interest from them then he must do so as mentioned with lending to a non-Jew. If one has to lend him money, it would be best to get them

to sign a *heter iska*, which permits lending with interest according to halacha. If even that is not possible, one should rely on the majority of Rishonim who permit lending such a person money with interest.

TODAY'S SECULAR JEWS:

Whether the secular Jews of today are in the category of *mumar* is also a matter of debate.

The Chazon Ish famously says that most secular Jews today are *tinokim shenishbu*, rather than *mumarim*. According to the Gemara, a *tinok shenishba* is a Jew who was captured and raised with no connection to Jewish people. Since he had no way of learning anything about Judaism, he is not considered a *mumar*. Although today's secular Jews may have been raised near a Jewish community, the Chazon Ish held that since they grew up with constant provocation and propaganda against religion, they are considered to have had no chance of learning from the nearby religious Jews and are categorized as *tinokim shenishbu*, until the proper amount of outreach is initiated to them. According to his opinion, it is forbidden to lend them money with *ribbis*.

Rav Moshe Feinstein argues and applies the title of *mumar* to most secular Jews in our times.

In any event, the opinion of the Chazon Ish is another reason not to lend money to a secular Jew with interest in today's times and another reason to try to convince them to use a *heter iska*.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:

www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION

To facilitate and provide a framework
for the frum businessman to gain the
in-depth halachic knowledge he needs for
contemporary business dealings.

Through increased knowledge and guidance,
Yorucha will elevate the frum public's
adherence to halacha as it pertains to
choshen mishpat and standard business
practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms.

Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance, enabling participants to have the tools to proclaim with confidence, "Yes. Nossasi venosati be'eminah!"

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source – coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim – they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** – understanding the fundamentals of the subject – can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Fulfillment and satisfaction in the realm of the divine is like no other. A *mesayem masechta* revels in the transcendent feeling of his accomplishment. Truly sublime and the envy of his peers.

Contemporary businessmen have their own, unique, 'siyum hashas' at the completion of Yorucha curriculum. It is the moral imperative of a frum yid, and now accessible to all.

The *hadran alach* of Yorucha is the ultimate badge of honor and medal of distinction for the businessman of our times.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'eminah uveyosher*.

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemitah Topics

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy - 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce - 4

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782

- Gerama, Garmi, Professional Advice & Malpractice- 4
- Lashon Harah in Business - 2
- Avodah Zara and Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace - 4

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bes'eah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BOSTON

Congregation Chai Odom
Rav Dovid Moskovitz

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Beis Hamedrash Of Flatbush
Rabbi Tzvi Yaakov Zolty
Rabbi Moshe Arieff

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Magen Avraham
Rabbi Dovi Benoussan
Rabbi Eliezer Elbaz

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CATSKILL REGION

Tamarack Hills - Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO

Agudas Yisroel of
West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CINCINNATI

Cincinnati Community Kollel
Rav Meir Minster

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Congregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller
R' Eli Blumenkehl

FAIRLAWN

Rabbi David Pardo

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

GATESHEAD, UK

Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR

Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD

Bais HaVaal
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev Yisroel
Dayan Shmuel Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzzy Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

LAWRENCE

Hechal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov

Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah
Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA

Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MARGATE

Young Isreal of Margate NJ
Rabbi Yankey Orimland

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

Yeshiva of Minneapolis
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Congregation Torah Uftila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community
Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yecheskel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PASSAIC

Rabbi Yaakov Pascal

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Congregation Ohr
Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

RIVERDALE

Riverdale Kollel
Rabbi Michoel Ghermezian

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Rabbi Eliyahu Chaim Goldstone
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehillas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai,
Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WATERBURY

Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD

Beis Medrash of
West Hempstead
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412

888.485.VAAD(8223) #302

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

- 888.485.VAAD(8223) #303
- yorucha@baishavaad.org
- baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.